ERMAN SUDERMANN

4585

La felicitat en un recó

COMEDIA EN TRES ACTES

25

TRADUCCIÓ CATALANA PER
● MANEL DE MONTOLIU ●

La felicitat en un recó

Herman Sudermann

La felicitat en un recó

Comedia en tres actes

TRADUCCIÓ CATALANA PER
MANEL DE MONTOLIU

BARTOMEU BAXARIAS - EDITOR
Alt de Sant Pere, nùm. 17, interior
BARCELONA — 1911

PERSONATGES

WIEDEMAN.—Mestre d'una escola inferior municipal; 45 anys.

ISABEL.—La seva segona dòna; 28 anys.

ELENA.—Cega, 16 anys.
FREDERICH.—13 anys.
EMILI.—12 anys.
} Fills del primer matrimoni de Wiedemann.

BARÓ RÖCKNITZ DE WITZLINGEN.—33 anys.

BETTINA.—la seva dòna, 27 anys.

DOCTOR ORB.—Inspector de les escoles de la provincia, 60 anys.

SENYORA ORB.—La seva dòna.

DANGEL.—Ajudant del mestre, 22 anys.

SENYORETA GÖHRE.—Mestra.

ROSA.—Minyona dels Wiedemann.

Lloch de l'acció: Un petit cap de partit d un terme muuicipal de l'Alemanya del Nort. — Época actual.

Estrenada el 27 de Abril de 1906 en el Teatre Principal de Barcelona.

671531

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/lafelicitatenunr3642sude

REPARTIMENT

Wiedemann	Sr. Puiggarí (Lluis).
Isabel	Sra. Baró (Emilia).
Elena	Srta. Ferrer (Serafina).
Frederich. . ; . . .	N. N.
Emili	N. N.
Röcknitz de Witzlingen .	Sr. Gimenez (Enrich).
Bettina	Sra. Bozzo (Carme).
Doctor Orb	Sr. Mantua (Gastó).
Senyora Orb	Srta. Huguet (Carme).
Dangel	Sr. Capdevila (Carles).
Senyoreta Göhre . . .	Srta. Bianchini.
Rosa	Sra. Vallcorba.

ACTE PRIMER

El pati de la casa del mestre. A ma esquerra l'habitació que forma un rectangle ab la quinta Més al fons una *veranda*. Al devant un tell a qual ombra hi ha nna taula ab estovalles y algunes cadires. A mà dretra la fatxada desde la escola; al devant aparells gimnàstichs escampats pel pati tancats en una valla en la qual s'obra una porta. Al fons estable ab instruments agrícols, carros, etz. Una porta rústega dona al carrer.

ESCENA PRIMERA

A mà esquerra, al voltant de la taula, ISABEL y ELENA trevallen; Isabel broda, Elena fa mitja. De dins l'escola se senten cants, a dugues veus, de nens, acompanyats de un violí y de temps en temps de una veu d'home.

Elena. Que bé canta avuy el papà.

Isabel. També jo me n'havía adonat

Elena. Ell, ara, té moltes vegades un no sé què d'alegre a la seva veu. Sembla com si volgués remerciar ab fervor al bon Deu, per alguna gracia obtinguda. (*Carinyosament*). Y jo ho sé el per què... Mamà, no t'enfadis; he perdut el capdell.

Isabel. Ja l'he trobat, filleta meva.

Deixa la feyna.

Elena. Si jo l'hagués buscat una bella estona, també l'hagués sapigut trobar; moltes gracies, mamà! Per què no canten més?

Isabel. Avuy el papà ensenya solament les solfes als menuts.

Elena. Ah, sí! es veritat! El senyor Dàngel volía també ensenyarmen a mí; però no hi puch entrar. Quan era petita, era tant tonta! Me figurava que les notes eren uns angelets sentats demunt d'una llarga tapia y que agitaven les ales, ràpidament a les semifuses, y més lentament a les corxees, y encare m'ho figuro així. El snyor Dàngel s'interessa molt per mí; però crech que ho fa de molt bon grat, perque vol ser mestre

de cegos y s'exercita ab mí. (*Wiedemann riu desde dins).* Escolta, mamà.

Isabel. Què? filla meva!

Elena. El papà riu. El papà està molt content. Sabs per què? Endevina.

Isabel. *(Somrient).* Perquè els raves li van molt bé.

Elena. Nó.

Isabel. O potser perquè ha guanyat el primer premi a l'Exposició d'Agricultura.

Elena. No, no.

Isabel. (*Somrient*). Bé, donchs, no ho sé.

Elena. Perquè tù ets aquí... perquè tù ets aquí! Y jo també soch felís de tenirte aquí. Ab tù ha penetrat un raig de sol a la nostra casa, y això ja dura ja fa tres anys; tots els recons son plens de llum, ara. Ah! quan jo penso en el temps passat, quan tù encare no hi eres, me venen unes frisances! Els nens tant dolents... el papà sempre de mal humor... y jo, un destorb pera tots! L'un me donava un cop, l'altre una empenta! Però ara, què bons que son ab mí els nens! La meva mamà, pobreta, sempre estava trista! Y devant dels forasters sempre'm planyía! Ah! em feya tanta compasisó!

Isabel. No hi pensis més, filleta meva; ha passat ja tant temps d'això!

Elena. Ah, Deu meu! Si no haguessis vingut!... si tú...

Soroll a mà dreta.

Isabel. Escolta, escolta; no es la classe del senyor Dangel?

Elena. (*Fent que sí)* Sí, sí, mamà, creus tù que vindrà a pendre comiat de nosaltres?

Isabel. *(Somrient).* Ja ha près la costum de

ferho, estimada, per això tambe ho farà avuy.

Elena. El sents! Ja es aquí! Ah! té un pas tant marcat!

ESCENA II

DANGEL. *Dits*

Dangel. (*D'aspecte jovenívol, ab barba rossa tancada, entra un xich esbufegant, vestit ab una americana grisa una mica justa*). Bon día senyora, volía solament venir a saludarla.

Isabel. Haureu trevallat molt avuy, senyor Dangel?.

Dangel. No hi ha rès que sía massa pesat, senyora! Si's reflexiona a lo poch que nosaltres fem, y...

Elena. (*Interrompent*). En comparació a lo que va fer Deu Nostre Senyor?

Isabel. Cadascù en la seva esfera de activitat, no es cert?

Dangel. Y no obstant moltes voltes s'ha de dir un mateix: y ni tant sols ets capàs de fer això.

Isabel. De aquí a poch temps tindreu una tasca molt dura.

Elena. (*Vivament*). Quan vos en aneu, senyor Dangel?

Dangel. No ho sé pas, senyoreta Elena. He tornat a veure el senyor Inspector y li he dit qu'estich disposat a entrar en un institut de cegos y que, pera conseguirho, estich ja preparat pera sufrir qualsevol exàmen.

Isabel. Ne sortireu?

Dangel. Tot lo que vull me surt bé, senyora Wiedemann!

Isabel. (*Menassantlo ab el dit*) Oh! oh! quina presumpció!

Dangel. Ah, senyora Wiedeman! Vos que haveu estat sempre per mí una bona amiga, una segona mare...

Elena. Vaja, vaja, la mamà es massa jova pera tenir un fill com vos.

Isabel. No importa, digaume així, senyor Dangel.

Dangel. Bé, bé, no haveu de mortificarme d'aquesta manera!

Isabel. (*Tranquilament, quasi serenament*). Si no s'encarrega ningù de humiliarnos, ja se n'encarreguen els aconteixements, amich meu.

Dangel. Ho dieu ben amargament!

Isabel. Per què amargament? Ho dich perquè es així mateix.

Elena. (*Escoltant y signant al derrera seu*). Mamà!

Isabel. Quí vé?

Elena. El senyor Inspector.

Isabel. També'l coneixes aquest pas?

Elena. Jo'ls conech tots.

Dangel. Adeussiau, donchs, senyora.

Vol anarsen precipitadament.

ESCENA III

DOCTOR ORB. *Dits.*

Doctor Orb. (*Ab tò benèvol*). Bé, molt bé, amich meu, es que us faig tanta por, que us fa fugir la meva presencia?

Dangel. Oh! al contrari; no'm feu cap por, senyor Inspector.

Doctor Orb. Però, ab tot, demostreu que no soch benvingut.

Dangel calla, tot avergonyit.

Isabel. (*Venint a ajudarlo*). Es el temor natural de la nostra pobra nulitat devant d'una persona de tanta representació com vos; y això us hauría de tornar més indulgent. Sía com sía, bon día, senyor Inspector.

Allargantli la mà.

Doctor Orb. Bon día, senyora Wiedemann. Bon día, senyoreta Elena. Però heus aquí un'altre que fuig devant de mí.

Elena fuig corrent cap a casa.

Isabel. (*Somrienni*). Fuig perquè té por fins d'ella mateixa.

Doctor Orb. Pobra criatura! Tornarem a parlar, amich meu, sobre el vostre gran progecte de dedicarvos a l'instrucció dels cegos. Espero d'un día a l'altre la resolució del Provisor d'estudis.

Li allarga la mà.

Dangel. Tindría una gran alegría si al menys me diguessiu...

Doctor Orb. (*Severament*). Ja us he dit que'n tornaríem a parlar!

Dangel saluda y se'n va.

ESCENA IV

ISABEL *y* DOCTOR ORB

Dr. Orb. Me sembla que aquest jove estava representant aquí algun ídili.

Isabel. *(Agrament.)* Podría ser.

Dr. Orb. *(S'assenten.)* Y vos ho podeu permetre?

Isabel. Sí.

Dr. Orb. Ja's necessita valor!

Isabel. Ah, no! Per ara ho deixem estar! De aquí uns quants anys ja veurém quines seràn les resolucions dels superiors; però mentrestant, ni tampoch les parts interessades saben rès de lo que té de venir.

Dr. Orb. Jo us confesso, senyora, que us admiro.

Isabel. Sou massa amable ab mí.

Dr. Orb. Tant tranquila, tant plena de projectes, tant segura del vostre procedir... La ùnica cosa que no arrivo a compendre es que us hagueu pogut acostumar a la vida monòtona d'aquest recó, perquè, us ho dich francament, me semblaveu destinada a alguna cosa millor.

Isabel. No volieu parlar ab el meu marit?

Dr. Orb. Sí; però sento que encare fà classe. *(Mira'l rellotge.)* Dos quarts de cinch. Es una llissó de càstich?

Isabel. Oh, no! El meu marit no té necessitat de castigar massa als seus alumnes.

Dr. Orb. Sí, es cert, ell tot ho obté per medi de la bondat. Això'm té sorprés. Es un home singular. Llàstima, que hagi hagut de naufragar a mitj camí, mentres molts altres que no li son superiors en inteligencia han

estat ascendit. Ah! ell s'ha de trobar molt violent en aquest lloch secundari. Llàstima! llàstima!

Isabel. Creyeu potser que'm sía gaire agradable de sentirvos parlar així del meu marit?

Dr. Orb. Oh! perdoneu! però ja que som els seus dos millors amichs, tenim d'ocuparnos del seu bé.

Isabel. Del seu bé, sí; però dels seus defectes, no.

Dr. Orb. Precisament pel seu bé tindríem de parlar de tot lo que més d'aprop l'interessa, y tindrieu d'esser vos la primera de ferho, senyora meva. Jo'l conech bé en Wiedemann, però vos el vareu conèixer molt avans, segurament desde'l temps que ell era mestre privat a Witzlingan.

Isabel. Oh! no!

Dr. Orb. Com! No l'haveu conegut al castell de Witzlingan?

Isabel. Es veritat; però va ser quinze anys després. Tant que'l seu deixeble va tenir temps de ferse home y de casarse; y ja era casat, quant vaig anar a Witzlingan com amiga de la senyora Röcknitz.

Dr. Orb. Ah, no sabía! Per lo demés, sento un gran respecte envers el senyor Baró, del qual he sentit parlar moltes vegades, com d'una personalitat de molta influencia; però no l'hagués cregut capàs de certes consideracions de respecte.

Isabel. Què voleu dir?

Dr. Orb. Ell ha continuat les relacions ab el seu antich preceptor. Husaquí una cosa ben extranya entre'ls grans senyors! Y lo que us volía dir es que'm sorpren que vos, senyora, hagueu pogut abandonar així el

benestar de casa Röcknitz y sortir del círcol y de les costums de l'aristocracia.

Isabel. *(Alsantse.)* Suposo, senyor Inspector, que no deveu trobar rès en aquesta casa que sía contra la dignitat, ni contra l'educació.

A l'esquerra se sent el soroll dels noys que han acabat les classes.

Dr. Orb. No n'he dubtat may! Pensava no més...

Isabel. Perdoneu, aquí ve'l meu marit.

ESCENA V

Dits, WIEDEMANN, *ab un rotllo de papers sota'l bras*

Wiedemann. Oh! senyor Inspector! quina sorpresa! Si ho hagués pogut preveure, hagués fet cantar als meus noys el càntich final.

Isabel. *(Girantse mentres se'n và.)* Dispenseu, voleu pendre una tassa de café ab nosaltres?

Dr. Orb. Oh, ja que aquesta vegada em trobo aqui lliure d'ocupació, accepto'l café en contes del càntich final. Aquells càntichs...

Wiedemann. Senyor Inspector, jo faig cantar sempre els meus alumnes; els hi es un gran bé.

Dr. Orb. Bah! bah!

Isabel. *(Acariciant el bras del seu marit.)* Ah! que li costarà'l destí potser?

Dr. Orb. *(Acostantse somrient.)* Oh!

Isabel. Vols donarme'ls quaderns?

Wiedemann. Sí, gracies.

Li entrega'l rotllo; Isabel surt pera tornar a temps ab el café.

Isabel. A reveure, donchs.

S'en vá.

Dr. Orb. Estimat mestre, aprofito aquesta ocasió pera fervos una petita observació amigable que ja tindría d'havervos fet; vull parlar del vostre zel excessiu.

Wiedemann. Com, he fet alguna cosa...?

Dr. Orb. No haveu fet rès; però es que's pot ser exagerat dins del bé La sortida de l'escola està senyalada a les quatre; els noys fan falta a casa seva; el camí per alguns de ells es una mica llarch. Derrerament me deya'l senyor Sobre-intendent: Vos aviso que'ls alumnes de Wiedemann surten de l'escola massa cansats.

Wiedemann. El senyor Sobre-intendent pensa això de mí? Però si jo soch com un pare pels meus deixebles, senyor Inspector.

Emili y Frederich han comparegut a la porta de l'escola, però proven de fugir tots avergonyits.

ESCENA VI

Dits FREDERICH *y* EMILI

Frederich. Tothom ho sab. Mireu: aquí estàn els meus dos noys; acosteuvos, fills meus. No tingueu por del senyor Inspector. Es natural qu'un estimi més que tots els altres, els fruits de la propia sanch, però informeuvos si fins l'últim de la meva clas-

se no estàn convensuts de que'ls estimo com els meus fills mateixos!

Sra. Orb. Oh! d'això n'estich convensut, convensudíssim! Bon día, minyons. Son bons noys?

Frederich. Ah! si! Jo també estudio el grech.

Sra. Orb. Ah!

Frederich. Per Sant Miquel, ja estudiaré'ls verbs.

Sra. Orb. Oh! oh! Y tú, què sabs tú?

Emili. Ah! Jo sé més que ell!

Sra. Orb. Ah! Tant mateix? Y donchs quan anireu a l'Institut?

Frederich. El papà diu que encara no ho sab del cert.

Wiedemann. Els vull ensenyar jo mateix, fins el segón curs. Van estar tant temps privats de la seva mamà que desitjaría no allunyarlos tant aviat de casa. Ara saludeu al senyor Inspector.

Frederich. Papà, em deixaràs anar una estona a la fira?

Wiedemann. Què hi ha alguna cosa de nou?

Emili. A la fira de cavalls, ha arrivat una colecció de feres.

Wiedemann. Demaneuho a la mamà.

Els dos noys se'n van.

ESCENA VII

WIEDEMANN, DOCTOR ORB. *Després* ISABEL

Dr. Orb. Al cap d'avall, esteu en condicions envejables, senyor mestre. Viviu ab benestar, podreu enviar els vostres noys a les escoles superiors. Ben pochs mestres ho poden fer.

Wiedemann. Es cert que ab el meu sou no podría. Però la nostra modesta fortuna prové dels camps pertanyents a la nostra escola. De primer jo'ls donava en arrendament, però la meva dòna, que s'ha criat al camp, me va manifestar el desig d'administrar ella mateixa la nostra petita hisenda, y sota la seva mà beneída, el nostre negoci ha prosperat magníficament.

Isabel. *(Ab la cafetera y ab cómica alegría.)* Ah! Senyor Inspector, que esteu mormorant entre'ls dos?

Wiedemann. Isabel!

Dr. Orb. Hem! hem!

Isabel. Sembla que desaprovaveu el meu marit; deixeulo en pau, ell compleix ab el seu dever.

Wiedemann. Jo compleixo ab el meu dever, però tú no ho has de dir d'aquetsa manera, Isabel.

Isabel. Puch oferirvos una tassa de café?

Dr. Orb. Moltíssimes gracies.

Acceptant.

Wiedemann. Vos prego, senyor Inspector, que no feu gran càs de lo que diu la meva dòna. Ella encara no s'ha fet càrrech de que...

Dr. Orb. Ah! Si. La vostra dòna ha sortit del castell de Witzlingen, hont estava acostumada a unes molt diferents maneres aristocràtiqnes, y a que ningú vingués a repéndrela per rès; y segons el meu parer, me sembla que no's pot conformar a la seva posició actual. Això no va. Afortunadament, ningú del cos d'Ensenyansa ho ha presenciat; altrament... Son els inconvenients dels matrimonis desiguals. Com vos

va venir l'idea de casarvos ab una noya acostumada a ser admirada en la bona societat?

Isabel. Senyor Inspector, permeteu que respongui jo en contes del meu marit, ja que me sembla endevinar que teniu moltes ganes de fer preguntes un poch estranyes. Jo era orfa, pobra, vaig ser recullida a dotze anys per uns senyors de gran llinatge, me van fer anar d'una banda a l'altra com una mercaderia sens'amo. Jo us asseguro que a la fi se desitja tenir un sol amo. Me sentía tant fatigada y abatuda que no desitjava altra cosa sinó un recó tranquil hont pogués viure en pau. Y si m'hagués vist obligada a robarla, la meva part de felicitat, jo l'hagués portat d'amagat fins el meu recó, y m'hauría posat al devant pera defensarla, com la gata que prén y arrecona tot lo que brilla! Això es lo que us tenia de dir, senyor Inspector, y si desitjeu saber més, demaneumho, estich a les vostres ordres.

Sra. Orb. Però amiga meva, jo no sé perqué esteu tant excitada ..

Isabel. No n'estich gens d'excitada.

Sra. Orb. Jo he vingut aqui com amich, com un bon amich; y res m'es tant agradable com poguer ser jo iambé un modest testimoni de la vostra felic'tat. A proposit, senyor mestre, vos que sou amich intim del Barò de Racknitz, no podrieu ferme l'honor de presentarme?

Wiedemann. Però ja fa molt temps qu'els senyors no'ns venen a veure.

Sra. Orb. Provablement el baró anirà demà a la fira de cavalls! així ho he sentit dir.

Wiedemann. Si vé, tindré molt gust de presentàrvoslo.

Sra. Orb. Gracies; a reveure.

Pren el bastò y el barret.

Isabel. Us en voleu anar?

Sra. Orb. Per poch temps, estimat mestre! Senyora! Si jo no fos un pare de familia bò y cristià, crech en bona veritat, que us envejaría.

Fa una reverencia y surt acompanyat del mestre.

ESCENA VIII

ISABEL, WIEDEMANN

Isabel va de l'una banda a l'altra, pensativa. Wiedemann torna y s deixa anar rendit sobre una cadira.

Isabel. Què tens, Jordi? Bé t'haurien de deixar en pau! Què volen de nosaltres? No fem mal a ningú. Ens haurien de deixar en pau!

Wiedemann. Bè, succeirà lo que ha de succeir.

Isabel. Què succeirá? Què té de succeir? *(Wiedmann fa brandar el cap).* No'l fassis pregar. Digues alguna cosa.

Wiedemann. Ens la envegen.

Isabel. Quina cosa?

Wiedemann. La nostra felicitat!

Isabel. *(Concírosa)*: La nostra felicitat!

Wiedemann. No, no, perdona! Volia dir la meva, la meva... Soch molt egoista! Tu ara has defensat la nostra causa, pero de segur que ets del mateix parer que l'Inspector Orb! Tu t'esforces en convèncet a tu ma-

teixa, però aquí tot deu ser per tu una continua mortificació.

Isabel. No, Jordi, no!

Wiedemann. Oh! deixaho correl Tothom me diu: com has pogut gosar a ferho? com has pogut tenir prou valor? Peró tu ho sabs ben bé, Isabel, que jo no hagués may gosat demanar la teva ma! Qué era jo en mitj de tot? Un pobre mestre d'escola, un viudo entrat en anys ab tres fills y per més dissort ab una noya cega! Ab prou feines era admés entre'ls hostes de Wintzlingen. Si no hagués anat aquella nit pel jardi del castell hont te vaig trobar plorant, may ha-hagués gosat parlarte!

Isabel. Me vares infundir valor! Y ets tant bó!

Wiedemann. Mira, en aquell moment, jo vaig veure que podía arriscarme. Com que la felicitat es més duradera quan se funda en dues classes d'infilicitat! Jo pensava solament: que duri fins que pugui durar... Aquesta desgraciada en aquest moment té necessitat d'ajuda; potser jo li podré tornar la pau! Y després, si ella ho volía, podrà ab l'ajuda de Deu, venir a treure ab els seus peus la pols de casa meva. Que jo la pugui tenir ab mí, y pera mí solament fos per un any; això ja'm fora una compensació suficient per tota la meva vida! Y en contes d'això, heusaquí que ja portem tres anys; y quan més temps passa, més convensut estich que cometo un delicte contra tú!...

Isabel. Escolta, Jordi; tots vosaltres vos equivoqueu, tú y tots els altres, fins aquest impertinent que ara ha sortit, prenentme per quelcom d'extraordinari. Jo no soch cap

raresa... No soch cap princesa de fades! soch un simple ser humà. Y allí hont jo avans vivía, ho savíen perfectament.

Wiedemann. Tú t'equivoques! Tothom era admirador teu; homes y dònes.

Isabel. (*Ab somrís amarch*) Ja, sobretot els homes... (*Wiedemann se remou lleugerament.*) Què tens, Jordi?

Wiedemann Rès.

Isabel. Tinch por de que tú m'amaguis alguna cosa.

Wiedemann. Y tú no m'amagues rès?

Isabel. Confidencia per confidencia. Llavors tú'm vares dir: si vols ser meva, enterrém tot el passat. Així donchs, deixa'l passat reposar en pau.

Wiedemann. No'n parlem més! Però jo no puch callar les meves preocupacions. Ara que ets nostra y que has portat la sort a n'aquest recó y aquella alegría que durant tant temps hi va fer falta, tinch por de perdre tot aquest bé de Deu!

Isabel. Però qui tems que t'ho pugui pendre?

Wiedeman. No ho sé; però lo inevitable té de venir! A mi'm sembla que aquest bé no em pestany; a mi'm sembla que l'hagi robat!

Isabel. Què vols dir?

Wiedemann. No es fàcil d'explicar. Desitjaría arrivar a veurehi clar en moltes altres coses que's refereixen a mí y a tú especialment; y quan tú, ara fa poch, has citat l'exemple de la garsa que porta al seu amagatall els objectes lluents, t'asseguro que m'han vingut calfrets pensant que aquella comparació no més s'aplicava a mi mateix!

ESCENA IX

Dits ELENA *apareix a la galeria.—Després*

FREDERICH *y* EMILI *al fons*

Isabel. Què vols, filleta?

Elena. Mamà, Rosa espera les teves ordres pera saber hont té de parar la taula aquest vespre.

Isabel. Vina aquí, Elena.

Elena. Què desitjes, mamà?

Isabel. (*Prenent la mà d'Elena.*) Vés a fer un petó el papà y díguesli que no s'amoini per rès, perque tots l'estimem molt.

Elena. (*Acariciantlo.*) Ah! si! papà! si! si.

Wiedemann. Elena meva, tú diràs a la mamà com estavem aquí avans de venir ella y com li havém de ser agraits!

Frederich. (*Venint corrents ab l'Emili*) Mamà, papà, no sentiu? L'Oncle Röicknitz y la tia Bettina han arrivat!

Wiedemann. Quina alegría! No es veritat, Isabel?

Isabel. (*Ab calma.*) Sí! sempre'm donen alegría les visites de Bettina.

Emili. L'Oncle vé ab nou cavalls; tres bais, un ab una taca blanca y ab les potes totes blanques, y dos blanchs.

Frederich. No, un sol de blanch, perque l'altre es un cavall blanch tacat de negre.

Emili. Mamà, Frederich se pensa que jo no sé distingir els cavalls blanchs dels negres!

Wiedemann. Hont els haveu trobat?

Frederich. Devant de l'hostal de l'*Aliga Negra*. Acabaven de sortirne en aquell moment pera venir a casa. Que n'es de la

broma l'oncle Rochnitz! Correu a casa, ens ha dit y moveu un xibarri de mil diables!

Emili. Sobre tot molt, molt xibarri, ha dit.

Wiedemann. Reconech el noy aixelebrat d'altre temps.

Isabel. (*Afirmant*) Hum!

Elena. Què tens mamà?

Isabel. Rès, filla meva.

ESCENA X

Dits BARÓ ROCKNITZ *y* BETTINA

Emili. | *(Anantlos a trovar.)*
Frederich. | Ja son aquí! ja son aquí!

Visca l'oncle Rocknitz!

Rocknitz. Avant, minyons, avant, crideu, xiscleu! Ja no teniu més alé?

Emili. | *(Més fort.)*
Frederich. | Visca! Bravo!

Baró R. Això va bé.

Mentres Isabel y Bettina se abracen, Röcknitz extreny la mà de Wiedemann.

Com esteu, senyor y mestre meu?

Wiedemann. Bé, moltes gracies, estimat Roaknítz; y vos, com esteu?

Baró R. Així, així; vivint ab tota l'alegría que's pot. Silenci, noys! Primer que tot, la mamà: Ah! caramba, senyora Isabel... si temeu que us presenti els meus cumpliments, ja'ls guardaré per mí.

Isabel. Bettina, esteu ben allotjats?

Bettina fa un moviment de'spatlles somrient.

Baró R. Oh, senyora Isabel! Sincerament, si hi hagués alguna persona que posés a la

nostra disposició una barraca qualsevol, vos ho agrahiría moltíssim.

Wiedemann. Ah, per Deu, si voleu conformarvos...

Isabel. (*Interrompentlo*). Però ja sabs, Jordi, que no més... Se podría acomodar algún lloch pera Bettina, però...

Wiedemann. En cas de necessitat, ja sabs que'm puch arreglar en la mateixa escola.

Baró R. Senyora meva, poseuvos una mica la mà sobre'l cor y digueume francament que aquesta excusa depén un poch de falta de bona voluntat!

Bettina. Però, Alfret, Isabel no t'ha volgut demostrar rès d'això; no es veritat, Isabel?

Isabel. Ja ho sabs tù, Bettina.

Baró R. En aquest càs, posemnos d'acort. Per què no'ns podríem acomodar a l'aula de l'escola? No'ns haveu convidat, es cert, però acceptem això ab la mateixa gratitut. Y vosaltres, noys...

Frederich.
Emili. } Visca l'oncle Rocknitz!

Baró R. Correu desseguida a l'*Aliga Negra*, a dir al meu cotxer August hont som; lo demés ja ho sab. Vosaltres ja'l coneixeu a l'August, aquell del casquet vermell a la turca, eh?

Frederich. Ja ho crech! August es amich meu!

Emili. A mí m'ha ensenyat el seu rellotge.

Baró R. Y no t'ha dit hont l'havía robat? Es realment un pillastre, però m'es indispensable pels cavalls. (*Als nois*). Vaja! amunt! avre a les cames! (*Els noys surten corrent*). Sí, sí, jo y el meu August som les dues

ùniques persones inteligents en cavalls. Oh, també vos, Isabel, demostraveu un cert talent en tot lo de l'equitació! Hauríeu pogut arrivar a ser alguna cosa. Però hi ha gent que destrueix el seu pervindre encare en germe. No es veritat, mon vell mestre? Ah, com us en deveu riure de tots nosaltres!

Wiedemann. No, Rocknitz, jo no tinch pas cap talent satírich.

Baró R. Qui ha sapigut triarse una dòna com la vostra, té talent per tot. Ola! Què es lo que s'amaga derrera l'arbre?

Bettina. *(Anant vers Elena).* Lena, de quan ensà t'has tornat tant tímida?

Elena. *(Deixantse anar als brassos d'ella).* Oh estimada tía Bettina!

Baró R. Y a mí no se'm fa cap besada?

Elena va poch a poch cap a n'ell; li vol presentar el front però tot d'una's gira y fuig, ensopegant ab els grahons.

Isabel. Lena!

Wiedemann. Què té aquesta noya?

Baró R. La nena's fa dòna; aquí ho teniu tot explicat.

Isabel. Perdona, Bettina; tinch de donar algunes ordres...

Bettina. Vinch ab tú; Isabel, me sento cansada.

Baró R. Sí, sí, que vagi a reposar. Jo l'he deixat mitg morta ab la meva xerrameca durant tot el viatge.

Bettina. Però si no has obert la boca!

Baró R. Justament per això.

Isabel. Ara la farem ressucitar. Adeu.

Baró R. A reveure, senyora.

Les dugues senyores entren a casa.

ESCENA XI

VIEDEMANN, BARÓ ROCKNITZ

Mirant fixament cap a les senyores:

Baró R. Saveu, Wiedemann, que s'ha tornat més hermosa d'ensà que es la vostra dòna? Y com và la noble professió de la pedagógia? Sempre avant, eh? Una malehida professió, voltat de bailets tot el sant día! Jo no tindría prou paciencia! Els tiraría tots enlaire! Aquesta fora la meva pedagógica; y pensar que jo era el més dolent de tots quan era petit! Què me'n dieu?

Wiedemann. Y per això haveu sortit un aixelebrat!

Baró R. Sí, així se diu al menys. A casa meva tot ho faig anar al vapor. Y si no puch fer l'aixelebrat, tinch de barallarme pera entretenirme, perquè us dich que les dònes en general se planyen totes; y per això un se torna aixelebrat. No obstant, d'ençà d'el darrer cop que vareu anar a Witzlingen he bonificat setze àrees de prat, he doblat el cultiu intensiu areal, m'he ocupat de la cría de cabres, he comprat una petita vía férrea desmontable pera'l transport de la remolatxa y la deixo en arrendament als meus vehins els uns després dels altres y en trech de tot una bella renda; y què rediantre! tot me surt bé!

Wiedemann. No es gens extrany, Rocknitz; una naturalesa de ferro com la vostra... Es natural que tot vos vagi vent en popa.

Baró R. Potser voleu dir que si soch afortunat es pel propi mèrit? Accepto'l compliment. Pel demés, mon vel! mestre, els camps anexes a la vostra escola tenen ara bastant valor; quan els vaig veure, vaig dir a la meva dòna: ni els nostres poden estar mes ben conreuats. Quins blats! quines llegums! No comprench com un agricultor de la vostra altura pugui veures en la necessitat de fer de mestre y de brandar la palmeta.

Wiedemann. *(Somrient.)* Y l'arquet del violí, alguna vegada!

Baró R. Amich meu, perquè no me haveu mostrat avans el vostre talent? De segur que'l meu pare no us hauría pas deixat sortir de casa seva. Hauría cuidat de vos com de les nines dels seus ulls.

Wiedemann. Però, amich Rocknitz, quasi tot es obra de la meva dòna.

Baró R. Deixeu estar en pau la vostra dòna! Es amiga de Bettina y per això la conech una mica. Podeu estar convensut, amich meu, que la vostra dòna no's diverteix pas gaire aquì.

Wiedemann. De debò? Ho creyeu vos, tant mateix?

Baró R. Què diantre! No pot ser més evident.

Wiedemann. Així deu ser. Sembla felís. May s'ha queixat de res, però deu ser així. Jo voldría poder oferirli un altra situació, però com puch ferho?

Baró R. Un moment. Deixeume pensar. Vos sou un bon home acabat... sempre ho haveu estat: una mica calmós, però honrat fins a l'escrúpol. Mireu: ara's trevalla pera que jo surti diputat al Parlament.

Wiedemann. Per què?

Baró R. Bravo! Aquesta pregunta també jo me l'he feta! Hi ha tantes nulitats al Parlament!.. Jo no sabía a qui deixar encomenada l'administració del meus bens. La meva dòna es tant bona com vulgueu, però no la crech ab capacitat pera administrar; prou, no'n parlém mes de las nostres dònes! Així es que'm fora menester una persona de tota confiansa, inteligent, enérgica; y he pensat en vos, y d'aquesta manera'm sembla que tindreu una bona ocasió pera deixar aquesta vida que no es feta per vos ni molt menys per la vostra dòna.

Wiedemann. Però creyeu que jo soch capàs?

Baró R. Quí ho dubta? Escolteu com voldría arreglar les coses: a fí de que us pogueu considerar sempre independent, vos donaría una de les meves terres, en arrendament conforme; y al mateix temps vigilarieu també totes les altres . No fora un bon negoci per vos?

Wiedemann. Sí, amich meu, però no puch acceptar; no soch agricultor; la meva present posició certament que no es envejable, però no tindría'l valor de deixarla.

Baró R. Però no penseu en la vostra dòna?

Wiedemann. (*Espantat y descoratjat*). Ah, ja, la meva dòna!

Baró R. Poch avans m'haveu confessat que voldrieu fer tots els possibles pera sortir d'un cop d'aquesta posició, y ara, que us en ofereixo la ocasió, refuseu! Es que no teniu la convicció de que la vostra dòna se troba mal, malíssimament aquí, física y moralment? Y us resigneu a veure com la dòna del Inspector y la del Previsor la tracten com inferior? Per si no ho sabieu en-

cara, amich meu, la vostra dòna pel seu natural té un temperament particular: es bona. però altiva. Ja veureu algun día en que acabarà tota la seva bontat, humiliada com es diariment en el seu orgull.

Wiedemann. Massa que'n teniu de rahò!

Baró R. Penseuvoshi bé. Una ocasió semblant no's presenta gaire sovint; y vos mateix, estimat mestre, respiraríeu una nova vida.

Wiedemann. Per caritat, no parleu de mí, no val la pena. Bé; parlaré ab ella avuy mateix... ja veurém.

Baró R. Acordat, però,..

Wiedemann. Però, què?

Baró R. Conech la vostra dòna. Si li feu entendre que voldríeu deixar aquesta vida no més que pel seu bé...

Wiedemann. Ella diría que no, es veritat.

Baró R. Així donchs vos encomano l'encàrrech de ben disposarla, però us comprometeu desd'ara al bon èxit de la cosa. No es això?

Wiedemann. Però, Rocknitz, dieume ab tota sinceritat que no feu això pera ferme un favor.

Baró R. Podeu estar tranquil. Si no tingués necessitat de vos, vòs deixaría estar tranquil en el vostre recò.

Wiedemann. (*Mirant a l'entorn.*) Oh'l meu estimat recò! Com t'estimo! Y això mercés a n'ella! Quin afecte te porto! Me sembla que la seva presencia t'hagi beneit!

Baró R. (*Aixecant les espatlles.*) Si voleu. podeu restarhi.

Wiedemann. (*Animat.*) No, no, Rocknitz. teniu raò. Aquest ambent no es per ella,

Accepto la vostra proposició y us en dono les gracies ab tot el cor però avans... ¡

Baró R. Calleu! Me sembla que es ella qu vé.

Wiedemann. Me'n vaig Estich massa afectat. Ella se'n adonaría a l'instant...

Se'n va cap a la porta del fons.

Baró R. Si, es prudent, Wiedemann.

Wiedemann surt pel fons.

ESCENA XII

Dit ISABEL *y* ELENA *conduída de la má*

Isabel. Hont ha anat el meu marit?

Baró R. Tornará desseguida.

Bettina. Bettina dorm; estava molt cansada de resultes del viatge.

Baró R. Gracies a Deu! Quan dorm es senyal de que's troba bé.

Isabel. Vina aqui, Lena; acostat a l'oncle Rocknitz y dígali perdónam, oncle Rocknitz si avuy t'he fugit.

Elena. Perdónam, oncle Rocknitz si avuy t'he fugit.

Baró R. No ha estat rés, filla meva! (*Elena's gira y torna a escaparse.*) Que original s'ha tornat aquesta noya!

Isabel. (*Cridantla*). Elena!

Baró R. Isabel! (*Aquesta's gira*). Ni tant sols un somriure per mi? (*Isabel el mira ab una mirada plena de dolsa reprensió y després se'n va —Barò diu ab passió:* Isabel!..

TELÓ

ACTE SEGÓN

L'estancia representa el quarto d'estudi del mestre. Al fons, a l'esquerra una porta que dona al menjador; a la dreta, una porteta de cristalls que dona a la veranda; al mitj un armari ab vidriera. A mà esquerra de l'estancia una porta que dona a la cuina; més al mitj un sofà, una taula y cadires. A mà dreta una finestra; prop d'ella un prestatge ab llibres y assobre'ls busts en guix de Schiller y Goethe. A la paret un retrat den Bismarch, una petita vitrina contenint una colecció de papellones, y penjat, un violí ab l'arquet; models de rusques y un rellotge. Escritori ab poltrona, al costat una tauleta plena de llibres y revistes. El conjunt del mobiliari, té de donar idea d'un ambent modest, que, ab medis humils, produexi l'efecte d'una cultura gens vulgar.

ESCENA I

ISABEL *y* ELENA, *cadescuna ab un devantal blanch estàn pelant pésols en dos plats,* BETTINA *s'ho míra.*

Bettina. Vols portarme també a mí un devantal y un plat, Lisa? No m'agrada estar sense fer rés mentres tu trevalles.

Isabel. Bah! deixaho corre, Bettina, tu no hi estàs avesada.

Bettina. Però tu tampoch no n'estaves d' avesada.

Isabel. Oh! jo...

Bettina. Es veritat que tu has tingut d'avesarthi.

Elena. No, senyora Bettina. La mamà no s'ha vist en la precisió d'avesarshi, perque Rosa y jo ho hauríem pogut fer tot, les dues soles; no es així, mamà? No soch pas cap inútil, com molts se pensen. Jo se cusir y estirar la roba ordinaria, y també puch donar el menjar a les oques y als ànechs.

Bettina. Sí, Lena, sí.

Elena. Y fins crech que sabría menar un cotxe pels camps.

Isabel. Això ho tindríem de veure, Lena meva.

Elena. Oh! sí! perqué no tenim encare cotxe.

Bettina. En voldríes tenir un?

Elena. Pera mí no, tía Bettina, pera la mamà.

Bettina. Es veritat, Isabel... quan tu guiaves donava gust de veuret! Y ara... *(Isabel posa'l dit als llavis.)* Ja; no se que't volía dir!

Deixaràs que m'enporti a la Lena a les visites que tinch de fer?...

Elena. A mí?

Bettina. La senyora del Sub-prefecte m'ha pregat ja algunes vegades de portarla.

Isabel. Però si aquesta senyora també'm coneix; com es que may m'ha dit res d'això?

Bettina. (*Sofocada.*) Si no has anat may a ferli visita ab el teu marit!

Isabel. A la senyora del Sub-prefecte? Hauría estat un gran atreviment per la nostra part.

Bettina. Fesme aquest favor, deixemela emportar.

Isabel. Ves a mudarte, Lena

Elena. Hi tinch d'anar, mamà?

Isabel. Sí, filla meva, el papà ja t'ho concedirà.

Elena. Així hi aniré.

Se'n va.

ESCENA II

ISABEL, BETTINA, *després* ROSA

Bettina. Pobra Isabel!

Isabel. Per què pobra? (*Toca la campaneta*) Tothom me plany! Sembla que tots me demanin perdó de no sé quines faltes! Jo mateixa m'he triat la meva sort y no'n demano d'altra millor! Soch felis tant mateix! (*Entra Rosa.*) Mira, desembrassa.

Rosa s'emporta'ls pésols.

Bettina. Ho dich per...

Isabel. Ah Deu meu! cal renunciar a tantes coses! Els somnis de la joventut no's poden realisar! Qui pot dir de tenir dret a la feli-

citat, en aquest mon? N'hi ha prou en saber amotllarse a les exigencies de cada día... això ja es una gran cosa.

Escolta atentament.

Bettina. Què tens?

Isabel. Rés... Me semblava sentir els passos del teu marit.

Bettina. Oh no! El veurem poch avuv. Primer els cavalls, després les dònes... y la seva dòna després de tot.

Isabel. Veus? També tu prens el tò de la resignació. y tens l'home que tantes t'envejaven; de segur que si tu'm parlessis ab la má sobre'l cor...

Bettina. Ah, Deu meu! no'n parlis de mí! jo no compto per rés; no faig més que dormir.

Isabel. Què vols dir?

Bettina. No ho has entés? Si no's dorm, no's troba bé! Si no's dorm, no s'està content! M'ho díu cent vegades cada día.

Isabel. Ja sabs que ell bromeja sempre.

Betina. Es veritat: ell bromeja ab tots y sobre tot! Però ab mí es diferent! té sempre una punta de malicia; jo ho veig y'm fa pena! No he estat feta pera ell, ni per l'energía, ni per l'inteligencia! Sabs qui hauría estat la seva dona ideal?

Isabel. Quí?

Bettina. Tú.

Isabel. *(Esferehida.)* Per favor, Bettina; no fassis bromes d'aquesta mena.

Bettina. Ara t'ho puch dir ab tota franquesa. Durant el temps que vares viure a casa, quan vosaltres dos passaveu el temps discutint y entusiasmantvos, moltes vegades

me deya a mi mateixa: qui sab, si dins poch temps me sentiré dir: Bettina, ja t'en pots anar!

Isabel. Com? Has tolerat tenirme a casa teva tenint la sospita de que't volía pendré'l teu lloch?

Bettina. No perque tu ho volguessis, no, no, sino així, espontaniament, fatalment... Fins arrivo a creure que no hauría estat capás de guardarte rencunia, perque allavors no tenía encara el nen y els meus bens eren ben assegurats: y si m'hagués vist en la precisió de cedir el meu lloch, l'hauría cedit abans a tu que a qualsevol altra.

Isabel. Si sabíes, Bettina, el disgust que'm dones!

Bettina. No ho prenguis a mal, Liseta; no desitjo altra cosa que obrirte'l meu cor. Mira; a n'ell li agraden totes per igual; que ell les festegi o que sía festejat per elles, pera mí es lo mateix; ja m'hi he acostumat. Però tu sempre m'has inspirat confiansa. Que'l mon s'enfonzi, de tu n'estich segura! Jo se que, l'ocasió vinguda, tu hauries tingut la franquesa de dirme: l'estimo y soch més forta que tu; cedeixme'l teu lloch.

Isabel. Tu ho creus?

Bettina. Però no hauríes estat capas segurament d'enganyar la meva bona fe dins la meva propia casa; això no, no, n'estich segura!

Isabel. *(Abrassantla.)* Ah! sí tens rahó! Bettina! Deu ho sap que tens rahó!

Bettina. Veus ara quina vida es la meva al seu costat? Creume, l'he estimat, com més se pot estimar! Hauría sapigut sacrificarho tot per ell! Però ell ja'm deya massa sovint: ves dorm, dorm! Y així poch a poch tots

els meus sentiments han acabat per endormiscarse realment! Y fins potser m'arrivo a demanar a mi mateixa si estimo encara'l meu fill!

Isabel. Bettina, quina tristesa mes negra hi ha en tot lo que dius!

Bettina. Tristesa no, perque res m'afligeix are; s'envelleix una mica de tot això. Solament ho sento per ell; perque ell hauría pogut gaudir la vida y l'alegria de la casa, si no més ¡hagués posat una mica, mica de voluntat pera viure content ab mí! En contes d'això, ell sent necessitat de corre derrera de totes aquelles altres dones que no son certament dignes d'ell; y si potser alguna d'elles ho es, se fa desgraciada per la seva culpa! Y pensar que jo veig tot això sense poderho evitar!

Isabel. Prou, prou per caritat!

Bettina. Quí hi ha?

Isabel. Aquesta vegada si que es ell.

ESCENA III

BARÓ ROCKNITG *y dites*

Baró R. Es permès?

Isabel. Entreu.

Baró R. Bon día senyores meves. Haveu murmurat una mica de mí? M'adono de que esteu sofocades. Bon día, senyora Isabel.

Isabel. *(Altargantli la má.)* Vos havém deixat sortir aquest matí sense pendre café, senyor Rocknitz, perdoneu, vos prego.

Baró R. De res, senyora; encara no eren dos cuarts de cinch. He baixat l'escala sense fer soroll y sense calsarme com un amant

afortunat. Pel demés, per semblants contingencies imprevistes, porto sempre ab mí una botella de cognac.

Isabel. Però are voldreu pendre alguna cosa.

Baró R. Mil gracies, senyora, gracies. He esmorsat ab quatre jueus, negociants de cavalls. Un honor molt dubtós, no es cert? però per això ja'ls he ben espavilat! Pel cavall bay he cobrat sis cents marchs! Has vist quin talent té'l teu marit? Creyeume, senyora Isabel, en tot lo que's refereix al negoci de cavalls soch encara un home de valer però en cambi en qüestions d'amor soch un negat.

Bettina. En això tens rahòl

Baró R. *(Rient.)* Veus? Aquesta afirmació té sempre la virtut màgica de desvetllarte! Ah, caramba, que't volía dir?... Ah! si, els certificats... no has vist la meva cartera ab els certificats pels caballs? Me sembla haverla deixat devant del mirall.

Bettina. Si vols ho mirarè.

Va per aixecarse.

Baró R. *(Mirant a Isabel.)* Sí, fesme'l favor.

Isabel. *(Aixecantse vivament.)* No't molestis, Bettina, ja hi vaig jo.

Baró R. Però no, per favor.

Isabel. Sí, sí, ja hi vaig.

Se'n vá.

ESCENA IV

BETTINA *y* BARÓ ROCKNITZ

Baró R. Semblava com si's volgués escapar. No't sembla que hi ha una certa indecisió en les seves maneres? Devegades sembla

una Madona y devegades recorda una bacant. No es veritat?

Bettina. Bacant? Per què?

Barò R. No? Donchs no! T'ha parlat, potser, d'un próxim cambi en la seva posició?

Bettina. Quin cambi?

Baró R. Ah, no? Donchs així no n'hi parlis de res d'això. Sents?

Bettina. Què es això?

Baró R. Res, res! Digues, no sortirás mes tart?

Bettina. Si, tinch d'anar a fer visites.

Baró R. Bé. Tinch d'enviarte el cotxe?

Bettina. No, gracies; m'estimo mes anar a peu.

Baró R. Què tens que'm contestes tan aixutat? Que't sents gelosa?

Bettina. Jo? de qui?

Baró R. (*Mirantla de qua d'ull y menassantla ab el dit.*) De qui!... de qui!...

Bettina. No te'n dones vergonya Alfred?

Baró R. Be, me'n dono vergonya. A propósit; he trobat al nostre antich cotxer Joan.

Bettina. (*Ab alegría.*) El pobre Joan! Com l'has trobat?

Baró R. Bé, molt bé; molt arrogant. Tenía'l nás roig y morat y demanava caritat.

Bettina. Demanava caritat? Y ho dius així tant fredament?

Baró R. Deu meu, ja m'explicaré, filla meva. Demà passat tornarà a entrar a casa. Avans de tot li farè perdre'l vici de beure y després tu podrás acostumarlo tant malament com vulguis.

Bettina. (*Aixugantse'ls ulls.*) Perdonam, Alfred; ets tan bò!

ESCENA V

ISABEL *y* DITS

Isabel. (*Ab la cartera a la mà.*) Es això?

Baró R. Amable senyora Isabel, estich buscant ab tota l'ànima una paraula digne pera remerciarvos, però no la puch trobar.

Isabel. Plores, Bettina? (*Reprenentlo.*) Rocknitz!

Bettina. No, no, Liseta!

Baró R. Es que l'ha emocionat la meva gran bontat. La bontat es el meu flach, ja ho sabeu. M'ofereixo, donchs, en càs de necessitat, com benefactor, filantrop, redemptor pera tot lo que volgueu; ab la condició, empró, que no s'hagin de pagar sous.

Bettina. No'l creguis, sabs, no'l creguis.

Baró R. (*Comptant els certificats.*) Un, dos, tres, quatre. Número quatre. Aquest d'aqui es una carcassa. Ah, si pogués desfermen. Arrossega una mica les cames, sabeu? Coixeja d'amagat! Es un mal any aquest fins per les criatures humanes! Si'l temperament comensa a decaure!... Sabeu quina es la coixera de l'ànima?

Isabel. Ah, Rocknitz, la vostra filosofía es massa cavallar, pera que poguém capirla.

Baró R. Voleu descalificarme? Moltes gracies. Quan aniràs a fer les teves visites?

Bettina. Cap a les onze.

Baró R. Molt bé! A reveure, senyora...

Isabel. Ens posarém a taula a dos quarts d'una, senyor Rocknitz.

Baró R. (*Ab rígida etiqueta.*) Hi seré avans

de l'hora. *(Saluda y tornant al primer tò.)* Bon día, senyores.

Se'n vá.

ESCENA VI

BETTINA *y* ISABEL

Bettina. No has fet bé.

Isabel. Si, perdónam, sou els meus hostes, perdónam!

Bettina. No ho deya per això, oh no, de veres! Però si tu sabíes quant sovint ell pensa en tu y't recorda!

Isabel. Prou, no me'n parlis més, per favor.

Bettina. Està bé, com tu vulguis. Però t'he de demanar una cosa; pots estar segura de la meva discreció. Teniu esperansa d'un cambi de vida, d'una altra situació? O es que'l teu marit fora en disposiciò?...

Isabel. El meu marit? Disposat a què?...

Bettina, Ah, me pensava que sabíes... M'han proibit de parlanten y per això't prego que no'm demanis res.

Isabel. Però que vol dir tot això? Progectes a la meva esquena?

Bettina. Se't voldrà donar una sorpresa, segurament.

Isabel. No soch cap nena; jo no tinch necessitat de sorpreses.

Bettina. No t'ha dit res el teu marit?

Isabel. Rés, ni una paraula. Però... si, aquest matì m'ha fet alguna advertencia pel cás que se li oferìs una posició millor; potser que ha estat un avís pera prepararme. Perdónam, Bettina, en que't pot interessar això al cap d'avall? Jo estich plenament...

Ah! vull la meva pau! si! la meva pau jo vull!

ESCENA VII

DITS, ELENA, *y darrera seu* ROSA *a la porta ab una safata.*

Elena. D'aqui a una estona sonarà la campaneta, mamà. Dich a Rosa que porti l'esmorzar?

Isabel. Si.

Elena. (*Corrent cap a n'ella.*) Mamà, mamita!

Isabel. Què tens?

Elena. Vols que't fassi companyía avuy?

Isabel. Ves en nom de Deu, filleta meva. (*Sona la campaneta y se sent la galzara de moltes veus infantils que dura tota la escena següent fins que se sent sonar la campaneta un altre cop. Isabel, acostantse a la taula sobre la qual Rosa ha possat la safata ab pà, mantega, pernil y un pot de llet fresca.*) Vols pendre alguna cosa, Bettina?

Bettina No, gracies; solament, voldría una copa de llet freda.

Elena. (*Escoltant desde la finestra ab la cara girada al públich.*) No sents, tía Bettina, que dolents son els nens! les nenes son molt mes bones! Hi ha un tal Enrich que's diverteix pegant a tots els altres! Però passat Sant Miquel ja anirà a l'institut; llavors ja no hi haurà aquest brugit. (*Revifantse ab alegria.*) Sento que també hi ha el senyor Dangel!... Tía Bettina, no sents el senyor Dangel?

Bettina. No, filla meva.

Elena. Però tu, mamà, el deus sentir segurament el senyor Dangel?

Isabel. Lena, la nostra orella es menys fina que la teva.

Elena. Es curiòs això!

ESCENA VIII

DITS, EMILI *y* FREDERICH *entrant ab fúria.*

Emili. (*Saludant.*) Bon día.

Frederich. (*Igual.*) Bon día.

Bettina inclina'l cap vers ells.

Emili. L'esmorzar, si us plau.

Frederich. Si, l'esmorzar.

Isabel. Primer aneu a la tía Bettina, beseuli mà y demaneuli com ha dormit a casa nostra.

Emili. (*Besant la ma a Bettina.*) Tía Bettina, com has dormit a casa?

Bettina. (*Acariciantli'l cap.*) Molt bé; fill meu, moltes gracies.

Emili. (*Girantse vivament.*) L'esmorzar, si us plau.

Frederich. Tía Bettina, com...

Bettina. (*Rient.*) Gracies! gracies, gracies! He dormit bè!

Frederich. Mamà, per favor, desseguida, perquè tenim d'anar a donar una pallissa a l'Enrich que es massa desvergonyit.

Elena. No'l podreu guanyar.

Frederich. Oh! la! la!

Emili. (*Al maleix temps.*) El guanyarém.

Elena. Ell no obeeix més que al senyor Dangel!

Emili. Y dònali ab el teu estimat senyor Dangel!

Isabel. (*Menassantlos ab el dit*) Nens!

ESCENA IX

WIEDEMANN y DITS; FREDERICH *y* EMILI *s'escapen al seu devant sense soroll ab el pa a la mà.*

Wiedemann. Bon día. (*Allarga la mà a Bettina.*) Que me'n dieu, senyora Baronesa, d'aquest soroll?

Bettinna. Me recorda ab gust els meus primers anys, senyor mestre.

Wiedemann. No es veritat que es una cridória que alegra'l cor? No voldría deixar de sentirla ni per tot l'or del mon. (*Ab una mirada a Isabel, però corregintse desseguida.*) Salvat, emprò, que causes molt greus m'aconsellessin de renunciarhi. (*La cridória aumenta.*) Però aixó passa ja de la mida! Què tenen avuy?

Elena. Volen pegar a l'Enrich. papà.

Wiedemann. Però hont es aquell beneit de Dangel?

Elena. (*Ab insistencia.*) S'ha de deixar també al senyor Dangel un moment de tranquilitat, papà.

Wiedemann. (*Cridant als de dintre.*) Calleu! Silenci!

La cridória mimva desseguit y's redueix a un murmuri de veus fins al toch de la campaneta, després torna a creixer una mica y va a poch a poch perdentse fins al silenci complert.

Bettina. (*En veu baixa.*) Vols demanarli ara? (*Isabel diu que si ab el cap.*) Vens, Lena?

Elena. Papà, no sabs que la tia Bettina me porta a fer visita al Sub-prefecte?

Wiedemann. Oh, senyora, potser será massa...

Biettina. Prench sobre meu tota la responsabilitat. A reveure, senyor mestre.

Wiedemann. A reveure, senyora Baronesa.

Bettina y Elena s'en van.

ESCENA X

WIEDEMANN *y* ISABEL

Wiedemann. A propósit, has escrit al Inspector convidantlo per aquest vespre?

Isabel. Si... ja vindràn.

Wiedemann. Què has preparat pera'l sopar?

Isabel. Hi ha una cuixa d'anyell y péssols freschs. També m'he quedat els préssechs que s'havíen de vendre al mercat.

Wiedemann. Està bé, está bé. Hi ha encara alguna botella de ví de Mosela... Be, veurem. Has vist en Rocknitz aquest dematí?

Isabel. Si, ha vingut, però no més qu'una estona.

Wiedemann. Ah, sí?... Està content de la fira?

Isabel. Crech que li han surtit bé'ls seus negocis.

Wiedemann. Aquesta es la sort de ser agricultor y propietari (*Fa per anarsen.*) Ja...

Isabel. Perdona; tens un moment pera mí?

Wiedemann. D'aquí a un instant tocaràn pera comensar la llissó, Isabel.

Isabel. No hi fa res, Jordi; díguesmho francament, què es lo que m'amagues?

Wiedemann. (*Confós.*) Perdonem, Isabel, com may...

Isabel. Bah! Depressa! Sempre ha estat la teva companya en alegries y en tristeses; per Deu!

Wiedemann. Perdonem, no t'he volgut ofendre. La cosa ha sobrevingut de sobte; mira, ja t'ho explicaré; t'hauràs adonat que ja de molt temps ensà, no estich content de la meva posició.

Isabel. Fins aquest matí no me n'havía adonat.

Wiedemann. Com, no t'en recordes? No t'he dit molt sovint que la meva vida no es la que hauría de ser? Que... que...

Isabel. Que no has fet els examens pera l'ensenyansa universitaria; ja tens masses anys pera posarhi remey.

Wiedemann. Veus, tu ara m'ho estàs criticant!

Isabel. Tanta gent t'ho han dit criticat; fora una crudeltat si jo també ho fés.

Wiedemann. Ja sé que tú no vols dirmho per compassió, per atenció, què se jo... però en el teu interior me tens en un concepte no gaire elevat. Però's compren donada la meva posició. Estar a la mercè de qualsevol estúpit, jo que sempre m'he estimat l'independencia.

Isabel. Però si en qualsevol altre lloch té passaría lo mateix... A l'Institut y tot, y potser més encara! Es l'efecte de la teva professió!

Wiedemann. Bella professió, en veritat!

Isabel. No m'has dit moltes vegades quan felis té sents en el nostre recó?

Wiedemann. (*Consternat.*) Si, si, es veritat! son coses que's diuhen; però no n'hi ha prou. L'home té'l deber de moures, de triomfar! (*Sona la campana de l'escola y vol anarsen.*) En parlarem un'altra estona.

Isabel. Vols deixarme d'aquesta manera?

Wiedemann. Es que comensa la llissó de llatí.

Isabel. Oh! hèutel a qui l'odi que sents per la teva professió.

Wiedemann. (*Consternat.*) Es que malgrat no voler fer el seu propi deber, se cumpleix, ab tot, per la forsa de la costum. Però mira; un cambi fora el nostre bé. Tenim tanta disposició per l'agricultura! Jo'l primer premi d'apicultura, y tú faries explendidament de mestressa en una hisenda! Així't vull veure, avans de morir! Ara suposa, donchs, que se m'ofereix la ocasió de ser un administrador... en un lloch qualsevol hont no fossim amoinats per inspectors, ni per aquell impertinent, faig us de la teva mateixa expressió, en un lloch hont ab el trevall y la pau doméstica forem felissos, encara més felissos que aquí!

Isabel. Encara, has dit; encara més felissos que aquí!

Wiedemann. Però què! Bastant més felissos! no hi ha pas comparació; hont forem honrats y estimats, hont podríem cultivar, sembrar y cullir al nostre lliure voler.

Isabel. No cultives, no sembres, no culls també aquí potser?

Wiedemann. Oh! això es ben poca cosa! En aquella extensió!...

Isabel. No, Jordi, vull dir dels teus alumnes; tú sembres en el seu cor, y això també pera usar una expressió teva.

Wiedemann. (*Impresionat per aquestes paraules, se deixa anar sobre una cadira. Pausa.*) Lo que es ab tú no's pot discutir; ets massa obstinada, Isabel! Cal que deixi el camp a un'altre més fort que jo; espera, Rocknitz té sabrá convencer.

Isabel. (*Tremolosa y com si parlés ab ella mateixa, però prou alt pera que Wiedemann la senti.*) Aixís, donchs, estem a la mercè d'aquell ximple de Rocknitz?

Wiedemann. Si, ell, precisament! Veus, ell si que es un home! Ell coneix millor que nosaltres mateixos el nostre valor! Ara me'n vaig.

Fa per anarsen.

Isabel. (*El segueix ansiosament.*) Una paraula encara. Digues, la teva nova posició t'ha estat oferta per la recomanació de Rocknitz?

Wiedemann. No, no, filla meva; no es home per fer les coses a mitjes. Si ell té formada l'opinió de que nosaltres valém alguna cosa, no esperarà que un altre li prengui la devantera.

Isabel. (*Espantada, sobtadament.*) Oh!

Wiedemann. Ay! ay! Confiava vèuret més contenta! Digues, no't sents satisfeta?

Isabel. Vèsten, vèsten, per favor. Ja'n parlarem més tart.

Wiedemann. Si acepto no ho faig absolutament pel teu interés, Isabel... per caritat, no. (*Suplicant.*) Però no estaries contenta?

Ella no respón; ell surt fent anar el cap.

ESCENA XI

ROSA *y* ISABEL

Isabel. *(Extraordinariament agitada passeja per l'habitació; però després esforsantse de dominarse a si mateixa procura calmarse, va cap a la porta y crida.)* Rosa!

Rosa. Què mana, senyora?

Isabel. Si'l senyor Baró vingués avans de l'hora... direu... si, li direu que no'm trobo bé... que...

Rosa. Crech, senyora, que'l senyor Baró ja es aquí...

Isabel. *(Després d'una curta lluyta, redressantse aixeca'l cap.)* Està bé.

Rosa s'en vá.

ESCENA XII

BARÓ ROCKNITZ *y* ISABEL

Baró R. *(Mirant al voltant.)* Sola?

Isabel. Sí.

Baró R. Aixís, m'haveu esperat?

Isabel. Si... us esperava.

Baró R. No'm creya mereixer una acullida tant amable, perquè desde ahir me tracteu d'una manera terrible, diantre!

Isabel. Si algun cop com mestressa de la casa vos he faltat al respecte, perdonèume.

Baró R. Però per Deu, Isabel, entre nosaltres dos no calen tants cumpliments!

Isabel. Per què entre nosaltres dos? Entre nosaltres dos, senyor Rocknitz,—o més aviat entre vos y jo—no hi ha rès de comú! Tingueu l'amabilitat de recordarho.

Baró R. Massa que ho sé y'm sab molt greu.

Isabel. Y recordeu també que no hi ha hagut may rès de comú.

Baró R. Ho creyeu? parleu ab el cor?

Isabel. Jo soch amiga de la vostra dòna desde l'infancia, se pot dir. He estat durant dos anys hospedada a casa vostra hont vaig fer per manera de servos ùtil en tot la que me era possible; aquestes relacions d'aquell temps justifiquen una certa confiansa entre nosaltres.

Baró R. Però rès més?

Isabel. No!

Barò R. Me feu gracia, en veritat! Tres anys de vida de matrimoni han estat prou pera destruir tota la corrent de secreta simpatía que existía entre vos y jo?

Isabel. Vos podría contestar que tot això no té rès que veure! No obstant, no vull recular devant d'una explicació que hauríem fet millor de no provocar may; però ja que haveu tocat aquest punt vos demanaré secament: Què volíeu de mí? Vos ereu casat; jo era orfa, sola en el mon; no tenía cap apoy fora de vos. Hauríeu pogut assumir la bella misssó de protector; per què, en contes d'això vos vareu intentar de fer de mí la vostra diversió? Hi ha tantes dònes! Per què precisament us vareu fixar en mí? Ja sabeu que prench la vida pel costat seriós. Soch d'aquelles que tenen el sentiment del dever, y amorejar ab mi no porta altra cosa que desgracia! Per què no m'haveu volgut deixar l'ùnica cosa a que puch aspirar, la pau?

Baró R. M'haveu, potser, deixat la meva?

Isabel. Que us he fet jo al capdavall? No gosareu sostenir que jo hagi estat may coqueta ab vos?

Barò R. No, això no! Però jo us he estimat, vos he desitjat d'igual maneral Isabel, jo no soch dolent, però per les meves venes corre una sanch que rès pot refrenar. No us podeu imaginar la lluyta contínua que he tingut de sostenir contra mi mateix desde la edat de dotze anys. Tinch necessitat d'amor, vethoaquí.

Isabel. Y Bettina?

Baró R. Oh, Bettina! Es una altra cosa. Bettina no sab estimar!

Isabel. Es que no la coneixeu gens.

Baró R. Potser sí! però deixemla dormir. Lo que jo sento per vos es molt diferent. Es amor, es desitj desenfrenat, no ho sé! Es, raalment, una cosa diferenta de lo acostumat, y sobre tot gens vulgar.

Isabel. A quantes haveu dit aquesta mateixa frase?

Barò R. Isabel, no soch cap mentider... No tinch cap necessitat de serho... *(Ab energía desenfrenada.)* Però quan dich, vull, tot ho consegueixo! No ho sabíeu? No haveu tingut may por de l'energía de la meva voluntat? *(Isabel calla y's gira)* Escolteu; si allavors vos vaig deixar casar d'aquella manera, perdoneu, no admeto cap crítica, no ho vaig fer pas perque'm sentís vensut, sino senzillament me vaig dir: no, no vull! Els dos anys que foreu a casa meva me llevava cada dematí agitat per la vostra imatge, cada vespre me deixava anar sobre'l llit ab el mateix pensament! Un día y altre día vos he volgut per meva... Però jo us coneixía; sabía que això hagués estat la vostra mort y no vaig volguer! Una bestia fera que sent compassió! Això potser fa riure! Y ara reproveume, si us en sentiu ab forsa! *(Pau*

sa curta.) Y malgrat tot això eren uns bells temps aquells! Ah, Deu meu! quins temps! Tenía'l sentiment d'haver trobat aprop meu una companya, una amiga, una dòna ab uns grans ulls inteligents que llegeixen el pensament al fons de l'ànima d'una altri avans y tot de que ell mateix se n'hagi donat compte. Isabel, vos enrecordeu d'aquelles nits d'istiu quan allí fora, a la terrassa, estavem assentats mitg ajeguts, y Bettina al costat nostre ombolicada en el seu *chal* estava submergida naturalment en el son més profon!... Oh! quins bells temps! Seriosament, Isabel, ho eren o no?

Isabel. (*Com somniosa.*) Oh, sí! Eren bells aquells temps!

Baró R. Y donchs?

Isabel. Per què no haveu sapigut callar?

Baró R. Me feu gracia! Ho he tingut ofegat durant dos anys... Però a la fí tenía d'exclatar, era més fort que jo! He passat per totes les fasses d'aquesta lluyta! Fins he arrivat a pensar en el divorci!

Isabel. (*Espaordida.*) Vos! pobra Bettina! Si ha arrivat a tenirne la més vaga sospita, com deu haver sofert!

Baró R. Deixemho corre; tot això ja ha passat. Vivím en el millor dels mons. La meva té'ls seus nens y vos sou la dòna del mestre. Tinch de confessar que tant mateix haguessin pogut triar millor!

Isabel. Tinch de recordarvos, Rocknitz, que us troveu a casa del meu marit!

Baró R. Isabel, deixem de banda la suceptibilitat, si us plau. Masses coses depenen de aquest moment per vos... y també per mí! El vostre marit vos haurà ja indicat alguna cosa... (*Isabel diu que sí ab el cap*) Hi consentiu?

Isabel. No.

Baró R. *(Refrenantse ab molt trevall.)* Se poden al menys saber les vostres rahons?

Isabel. A mí'm correspondría més aviat de demanarvos les vostres. Perquè no està bé d'arrebassar per un capritxo a una familia honrada un present tranquill pera exposarla a un avenir dubtós!

Barò R. Oh! demaneu garantíes?

Isabel. No vull garantíes, ni vull rès. Vull que se'm deixi en pau!

Barò R. Isabel; seyeu. Així. Y ara escolteu. Quan ens varen comunicar d'improvís que us havíeu promés ab el meu vell preceptor, no vaig dubtar un sol moment que's tractava d'un acte de desesper.

Isabel. Ara podeu ben bé veure que us enganyaveu en absolut.

Barò R. Ah! si!... Deixemho correl También vaig compendre a l'instant que jo, no més que jo'n tenía la culpa. Ah! si hagués estat en el meu poder de distrèuresen!... Però vos, en contes d'això, obstinada com sempre, no haveu ni volgut may parlarmen, rebutjaveu les meves cartes sense ni menys obrirles! Així que després de tant temps avuy es la primera vegada que'ns tornem a trobar cara a cara!

Isabel. La primera y també la derrera!

Baró R. Qui ho sab! Una conciencia delicada no es pas lo que'm distingeix; no obstant, que'm sobrevingui la més gran calamitat si no es cert que jo m'he atribuit sempre la culpa de tota aquesta historia! Tots els díes me deya a mi mateix: per la teva culpa ella es una desgraciada! Per favor, deixeume acabar. La mesquinesa d'aquest medi ambent, les humiliacions, la baixesa del

nivell intelectual, què se jo... la posició de marastre, la obligació de soportar les estùpides pretensions de la gent d'aquí, que es una conseqüencia de la posició del vostre marit: tot això ho veya com una contínua acusació contra mí! Y no m'ha donat punt de repós fins que he près la decisió de posarhi remey! Vull posarhi remey! Heusho-aquí lo que vull!

Isabel. Y ab aquest projecte vareu venir ahir a casa nostra?

Baró R. Progecte? No. Tenía'l desitg de posar les coses al seu lloch, això si; però no sabía encara com. L'idea'm va venir veyent els vostres camps, y l'ordre de la vostra casa. Lo que fan en petita escala, vaig pensar, ho podràn també fer en gran, així guanyaràn ells y també hi guanyaré jo. Així, donchs, si teniu l'intenció de ferirme dientme que vull humiliar el vostre marit, torneu el punyal a la veina, Isabel, per qué jo estimo tant com vos, el meu vell preceptor!

Isabel. (*Allargantli la mà.*) Moltes gracies, Rocknitz, d'havervos donat la pena de trobar aquesta frase pera acabar el vostre discurs.

Baró R. Y rès més?

Isabel. No, no'n parlém més.

Barò R. (*Retinintli la mà.*) Isabel, per caritat; si no voleu ferho per vos, feuho per mí!

Isabel. Per vos?

Baró R. Isabel, d'ensà que vareu ser esborrada de la meva existencia, jo no sélo que m'ha passat, no soch ja aquell dels primers temps, ja no visch!

Isabel. Vos, l'home més respectat de la pro-

vincia, vos la flor dels salóns, el conquistador, el cortejador!

Baró R. Lo que us dich, Isabel, es com un crit d'angoixa! Es la meva vida la que vull salvar; perqué aquesta que ara porto no pot dirse vida; es vegetar y marcirse a un temps sense cap objecte! Y si sabíeu com m'he tornat, vulgar y fins trivial! Tota idea elevada ha desaparegut de la meva existencia d'ensà que vareu fugir del meu costat! Sento com si'm manqués l'aire! Trevallo desde les quatre de la matinada fins ben entrada de la nit; y ab tot es temps perdut! Un vol, per això, saber per qui's trevalla!... No me'n parleu, per caritat, del meu fill! No es més que un passatemps! Se desitja un'altra cosa! Una companya, una ànima humana!... Oh! Si us sapigués aprop meu un'altra vegada... Ab el vostre marit y tot... Aniría a veureus y vos a mí!... Parlariem de la tasca d'avuy y prepararíem la de l'endemà... Oh! Me sento revifat no més que de pensarhi. Tornaría a viure a la vostra mercè, creixería la meva serenitat y la meva forsa día per día! Y no tornaré may més a parlarvos d'amor! Vos ho juro per lo més sant de la terra! Pel demés, ja sé que fora temps perdut! Vos deu fer l'efecte d'una ofensa! Miraré de reprimirme! Ja ho veureu. (*Curt silenci.*) Isabel, ni tant sols voleu dir una paraula?

Isabel. (*Després d'un altre silenci, profondament conmosa, però serena en aparaciencia.*) Amich meu, tot lo que'm conteu es molt hermós y seductor, però infortunadament no pot ser!

Baró R. Per què?

Isabel. Veig que inevitablement vos tinh de

dir el motiu que us acabarà de convencer, altrement continuareu atormentantnos, qui sab qnant temps! Mireu, vos estimo encara, Rocknitz, no he deixat may d'estimarvos! Ara compendreu, es de esperar, que no puch aceptar, no es veritat?

Baró R. (*Precipitantse cap a n'ella ab els brasos oberts.*) Isabel!

Isabel. (*Fuig, rebutjantlo esglaida, refugiantse en un recó.*) Tingueu pietat de mí!

Baró R. Finalment! finalment!

Procura atréurela a n'ell

Isabel. Ah, si! finalment!

Se llensa ab un crit de joya en els seus brassos; després que ell l'ha besada llargament romàn com morta, ab els ulls closos.

Baró R. Isabel! (*Aquesta no respón: la condueix a un silló; ella cau ab el cap caigut cap enrera, ell se li agenolla al devant.*) Isabel!

Isabel. (*Obra els ulls com esgarriada, després s'aixeca poch a poch. apoya les seves mans sobre les espatlles d'ell, mirantlo fixament als ulls.*) Així ho havía somniat! Finalment! Una vegada al menys!

Baró R. Adorada!

Isabel. Silenci, ni una paraula, ni una!

Baró R. (*Posantse de peu.*) Oh! quina vida més felis serà la nostra! Deu meu! Quina felicitat! una festa may interrumpuda! No es veritat, Isabel?

Isabel. (*Espantada.*) Què voleu dir? Nosaltres dos no podém tornarnos a veure may més. No'ns havem de trobar may, may, si volèm tenir el valor de cumplir ab els nostres debers!

Baró R. No, no, no! Tot lo que vulguis, però no siguém criatures. Ah! Deu del cel! Com n'ets d'estimada! Com sabs besar! No protestis, sents? no vull cap obstacle, sino 'm torno boig! Avans de deixarte fugir una segona vegada enderrocaría més aviat la teva casa y la meva! Te dono temps fins aquest vespre, si no, veuràs...

Isabel. Què voleu fer?

Baró R. Ja ho veuràs! Sospito que'm tocarà pendre una resolució... No hi haurà més remey... Adeu la meva... el meu... (*Vol abrassarla, ella recula ab espant.*) Però què vol dir això? (*Movent el cap.*) Dones! dones! Quí us pot coneixer a fons! Me'n vaig, me 'n vaig...

Se'n va.

ESCENA XIII

ISABEL, *després* ROSA

Isabel esclata en plors.

Rosa. (*Entrant per la esquerra.*) Ah! senyora, son vora les dotze... Com que avuy tenim al senyor Baró y la senyora Baronesa... voleu venir un moment a la cuyna a donar un com d'ull al dinar?

Isabel. (*Confosa.*) Sí, vinch... vinch desseguit a veure'l dinar.

Rosa se'n va. Isabel s'aixeca ab fatiga. Sona la campana, camina vacilant cap a la por- Se sent el burgit dels noys que surten de l'escola.

TELÓ

ACTE TERCER

La decoració es la mateixa del acte segón; solament sobre les dues taules hi ha llànties enceses ab pantalles de paper vitela. Al través dels vidres de la porta tancada que dona a la veranda se veu part de la familia Wiedemann y els seus hostes sentats al voltant d'una taula, sobre la qual hi ha encesa una llàntia Per la finestra entren els raigs de la lluna.

ESCENA I

Elena, inmediatament entra Dangel. A fora, a la veranda, Wiedemann, Isabel, Baró Rocknitz, Bettina, Dr. Orb, Senyora Orb y la Senyoreta Göhre. Se veu pampelluguejar la flama de la llàntia al buf del vent. Riuen alegrament. Elena està sentada vora la finestra, y com absorta escolta les veus joyoses. Dangel entra per la porta de vidres ab precaució y mira al seu voltant.

Elena. *(Sobressaltada d'alegría.)* Senyor Dangel, que sou aquí?

Dangel. Perdoneu, senyoreta Elena, m'han enviat per anar a buscar la pantalla del menjador; el llum no và be a l'aire lliure.

Elena. *(Aixecantse.)* Vos divertiu, vosaltres, allí fora?

Dangel. Bastant, senyoreta. Tot té un aire tant aristocràtich que'm sento quasi orgullós de la meva posició. No falteu més que vos. Ala! Senyoreta Elena, per què no veniu a fernos companyía?

Elena. Ja ho sabeu, senyor Dangel, que no m'agrada estar entre la gent, perquè la meva presencia faría tristesa als demés que sempre pensen: pobra noya, que n'es de desgraciada! Y no hi hauría mes alegría.

Dangel. No dieu això, Lena. Me feu mal.

Elena. Vos ha agradat el licor de préssechs?

Dangel. Moltíssim, senyoreta Elena.

Elena. Jo'ls he preparat els préssechs. Primer que tot s'han de pelar ab molt conte y desseguida deixarlos, ben bé durant vuit hores, dins de vi de Mosela.

Dangel. Oh! ja m'ho figurava!

Se sent riure a fora.

Elena. Escolteu com riuen!

Dangel. El senyor Baró conta unes historietes tant divertides que un ha d'esclafir de riure. El senyor Inspector, m'ha llensat unes certes ullades d'advertencia, peró no hi fà rés.

Elena. Y la mamà com està? Està contenta?

Dangel. Per què ho demaneu ab aquesta ànsia?

Elena. *(En veu baixa.)* Me semblava tant extranya avuy!... No posava atenció quan se li dirigía la paraula y tenía unes mans que li cremaven.

Dangel. Ara que me'n feu adonar, tinch de confessar també que ella no està natural com sempre; està molt distreta.

Elena. Ah! senyor Dangel, jo no puch ser al seu costat; y després soch també massa tonta! Peró vos la podreu observar, li estareu aprop pera protegirla. No es veritat, senyor Dangel, que m'ho prometeu?

Dangel. Sí, Lena, si, peró si jo...

ESCENA II

DITS *y* ISABEL

Isabel. Senyor Dangel.

Dangel. *(Escorrentse.)* Ah!

Isabel. Voleu tenir la amabilitat de portar la pantalla?

Dangel. Escuseu, es veritat...

Se'n va al fons a l'esquerra.

Isabel. Lena meva! *(Elena l'abrassa silenciosament al voltant del cap.)* Que no vens a fora? *(Elena mou el cap. A Dangel què torna ab la pantalla.)* Fareu el favor, senyor Dangel, de tornar un moment aquí?

Dangel. Ab molt gust, senyora.

Se'n va.

Isabel. Son dos quarts d'onze, filleta meva; en contes d'estar sola aqui, fora millor que te n'anessis al llit. No't sembla?

Elena. Si ho desitjes, mamà, hi aniré desseguida.

Isabel. Bona nit, filla meva.

Elena. Bona nit.

Li besa la mà, Isabel acaricia ab la mà el front d'Elena, la mira de cara ab fervor y després la besa lleugerament sobre'l front. Elena se'n va cap a la porta. Isabel la segueix ab la mirada, conmoguda y ab una veu mitj ofegada està a punt de cridarla.

Isabel. Ele...

Elena. M'has cridat, mamà?

Isabel. No, no, estimada; dorm tranquila.

Elena. Y tu també, mamà!

Se'n va.

ESCENA III

ISABEL, BARÓ ROCKNITZ, *mes tard* DANGEL

Isabel va cap a la porta ab vidres, el Baró Rocknitz en surt; ella recula.

Baró R. Donchs, què? si o no? (*Isabel se gira de l'altre costat.*) Mira! (*Ensenyantli el puny dret estret.*) Així te tinch. Vull que ho sàpigues! Y no't deixarè anar! pots estarne ben segura!

Isabel. Quin mal podeu ferme si jo no vull?

Baró R. Ja ho veuràs aquest mateix vespre... No puch permetre que tu juguis ab mi... Encara que tingués de fer volar tota aquesta miséria en mil trossos, no'm faría res!

Isabel. Però què us passa? Jo'm pensava coneixeus, Rocknitz, però may vos hagués cregut així...

Baró R. Brutal?... Dieumho francament; brutal! Ja m'ho han dit altres vegades.

Isabel. (*Mirantlo fit a fit fredament.*) Pecat! Quin pecat!

Baró R. Si o no, Isabel?

Isabel. (*A Dangel que apareix a la porta de vidres.*) Entreu, entreu, senyor Dangel. S'està millor ara a la veranda?

Dangel. Sembla que si, senyora, a menys que un altre cop de vent no'ns vingui a deixar completament a les fosques.

Barò R. (*Ab intenció.*) M'hi jugo el cap que no trigarà en venir, senyora.

Isabel. (*Senyalant Dangel.*) Ah, Rocknitz, me permeteu de parlar un moment ab...

Baró R. A les vostres ordres, senyora.

Se'n va.

ESÇENA IV

ISABEL *y* DANGEL

Isabel se deixa anar sobre una cadira a mà esquerra.

Dangel. Que no us trobeu bé, senyora?

Isabel. Molt bé, amich meu, moltes gracies. Seyeu un moment al meu costat, així. Vos vull donar una nova que de segur vos causarà gran alegría. La vostra instancia serà acceptada pel Gobern.

Dangel. Ah! vos ho ha dit el senyor Inspector?

Isabel. Si, però per ara feu veure que no sabeu res, ja que'l meu marit avans te d'informar oficialment sobre la vostra capacitat.

Dangel. Oh! que content estich!

Isabel. D'aquí poch temps ens deixareu. Me sab greu per tots nosaltres; especialment per Elena que us té un gran afecte.

Dangel. *(Ab alegría.)* Si? de veres?

Isabel. Pobreta! Té tanta necessitat de protecció y vos us en haveu ocupat ab tanta solicitut... y com, potser aviat, ella podría tenir més necessitat de la vostra protecció..

Dangel. *(Sorprés.)* Com voleu dir, senyora?

Isabel. Deu meu! La nostre sort es a les mans de Nostre Senyor, no es així? Podría succeir que en l'avenir jo no pogués ser tant aprop d'ella com voldría. En aquest càs podría contar ab vos, no es veritat? Foreu per ella un bon germà?

Dangel. Si, senyora.

Isabel. Doneume la mà, y que'l Bon Deu vos ho pagui! Sou tant bó! Sigueu ben felissos!

Dangel. Però, senyora, això es com un adeu! Què voleu dir?

Isabel. Res, res. Absolutament res de important. No més que... *(A la veranda s'han quedat a les fosques y se sent riure.)* Però mireu, mireu, que ha passat allí afora...

Dangel. (*Vora la porta.*) Ja ho deya! El vent ha apagat el llum!

ESCENA V

Dits SENYORA ORB, SENYORETA GOHRE, BARÓ ROCKNITZ, BETTINA, WIEDEMANN, *després* DOCTOR ORB

Sra. Orb. (*Ab una copa de vi a la mà.*) Oh! Que portin llum! Que portin llum!

Isabel. (*Qui ha fet alguns passos pera anar a trovar les senyores.*) Què us haveu espantat, senyora?

Sra. Orb. No, no, gracies (*S'asseu ab aire de benevolensa però al mateix temps vol posar en evidencia la seva superioritat.*) En aquets casos fora millor usar llànties de seguretat. Naturalment no's pot tenir tot y vos sou encara una mestressa de casa tant joval

Bettina. (*Que s'ha sentat.*) No obstant, però, he aprés moltes, però moltes coses de la meva bona amiga Isabel.

Sra. Orb. (*Picada però ab deferencia.*) Si ho dieu vos, senyora Baronesa, m'inclino.

Isabel va a la veranda pera portar les copes; Dangel l'ajuda.

Dr. Orb. M'he permés de portar també la vostra copa, senyora Baronesa.

Bettina. (*Amablement.*) Mil gracies.

Dr. Orb. M'he permés fa un moment de sotmetre al criteri del senyor Baró, alguns casos en els quals l'iglesia podría fer un gran bé sense menoscabar en rès l'autoritat del senyor devant dels pagesos.

Baró R. Però deixém estar els pagesos, ara. Val més, amiga Isabel, que'm dongueu un'altra copeta del vostre esquisit licor de préssech!

Isabel. Ab molt gust.

El serveix.

Baró R. Mil gracies. (*En veu baixa.*) Si o no?

Isabel. (*Sobtadament als invitats.*) Qui més vol que'l serveixi? Què fem senyoreta Gohere? No haveu begut res!

Gohre. (*Rient tota torvada*) No sé si'm puch pendre la llibertat...

Bettina. (*Bondadosament.*) Si, si, senyoreta. Els senyors superiors tancaràn un ull; no es veritat, senyor mestre?

Wiedemann. Com en aquest mon som tots pecadors... això es, perdoneu, no més parlo pel meu conte.

Dr. Orb. Tampoch jo soch cap sant; y Horaci ho escrit també pera mi el seu «desipere in loco», al menys baix un cert aspecte.

Sra. Orb. (*Mirant al voltant.*) No troveu, senyora Baronesa, que tot està aquí arreglat ab un gust esquísit y seriós? Endevino que us haveu de sentir bastant felís aquí, senyora Wiedemann.

Wiedemann. (*Veyent que Isabel no ho ha sentit.*) Isabel?

Isabel. (*Com despertantse.*) Què dieu, perdoneu!

Bettina. La felicitat torna la gent taciturna, segóns podem veure.

Baró R. (*Intencionadament.*) Es una llàstima pensar que tot això s'hagi d'acabar tant aviat!

Isabel s'espanta.

Wiedemann. (*Sorprés.*) Rocknitz!

Dr. Orb. Però per què?

Barò R. Oh! Poden passar tantes coses d'un

moment a l'altre! Però prego a la nostra gentil mestressa de donarme una mica més de beure.

S'acosta a Isabel; aquesta voldría parlarli, però li falta valor.

Dr. Orb. *(Prenent Widemann apart.)* Què volía dir el Baró?

Wiedemann. No ho sé.

Barò. R. Dieume, senyor Inspector, a mí m'ho podeu dir ab tota llibertat; haveu robat alguna vegada?

Tots riueu.

Dr. Orb. (*Rient també.*) Què original!

Barò R. Ni jo tampoch. Vos ho juro; tampoch jo he robat, soch un home model. Si vull pendre una cosa a algú, ho faig sempre llealment, a cara descuberta, devant per devant, pit contra pit. Es un distintiu del meu caràcter que he heredat dels meus avant-passats. N'hi va haver un particularment,—un valent cavaller—que s'havía dedicat al comers una mica exposat de sedes, fustes medicinals, brocats de Génova, pedres precioses, d'esmalts y pomades, en resúm, un comers dels més variats... Y no era gaire difícil de contestar pera la tría, prenía tot lo que la divina bondat feya passar pel devant del seu castell. *(Ab violencia.)* Cara a cara, pit contra pit... Així's fa... Així faig jo també! Què'n dieu mon vell mestre...? Avuy encara's fà... Avuy encara... Eh?

Wiedemann. *(Sorprés y desconcertat.)* Si, amich Rocknitz... Realment no sé com...

Se gira cap al Doctor Orb.

Barò R. Ah! ah! ah! ah! ah! ah!

Isabel. (*Derrera d'ell en veu baixa.*) Calleu per caritat.

Baró R. (*Ab íntima sattsfacció.*) Hum! Hum!

Dr. Orb. Tot això resulta tant incoerent... Senyor Baró, per què deyeu que tot haurà d'acabar tant aviat pel senyor mestre?

Baró R. Per què... es hora d'anar a dormir; es molt senzill.

Els altres convidats s'aixequen rient.

Dr. Orb. Ah! vol dir que us haveu divertit una estona pel nostre compte, senyor Baró! Ja tindrem altres ocasions de vèurens, senyor Baró.

Baró R. Molt me plau. Molt temps havía que'm sabía greu de no haver may tingut ocasió de vèurens a vos y a la vostra senyora a casa nostre.

Dr. Orb. Oh! senyor Baró!

Baró R. A reveure, donchs.

Se gira cap al fons; tots els demés se despedeixen.

Wiedemann. Isabel, prench les claus pera obrir la porta del pati als nostres convidats. (*A Rocknitz.*) Excuseume.

Isabel. (*Ab cara amigable a Dangel que resta indecís a la porta.*) Bona nit, senyor Dangel.

Dangel. Senyora Isabel!...

Isabel. Que desitjaveu alguna cosa?

Dangel. (*Tot confós.*) Bona nit.

S'inclina y s'en vá.

ESCENA VI

BARÓ ROCKNITZ, BETTINA *y* ISABEL

Bettina. Son simpàtichs aquets senyors Orb.

Baró R. Sí... uns hipòcrites!

Bettina. Si no t'agraden, per què'ls has fet convidar?

Barò R. Mira, Bettina, vèsten al llit.

Bettina. Però si no estich gens cansada.

Barò R. Fora, fora, dona la bona nit.

Bettina. Bona nit, donchs, Liseta.

Isabel la mira seriosament en els ulls, després la besa llargament y ab efusiò.

Barò R. Ala, depressa, noyes. Ja tindreu temps demà per les vostres efusions.

Bettina s'en vá.

ESCENA VII

ISABEL *y* BARÓ ROCKNITZ

Baró R. M'has dit que callés; he callat. . per derrera vegada.

Isabel. (*Apretantse el front y els ulls.*) Per què m'haveu espantat d'aquella manera?

Barò R. Desseguit, desseguit, avans ell no torni! si o no?

Isabel. Ja us comprench! Vos sou poderós; el meu marit podría arrivar a perdre la colocació si ho volguessiu... Y foreu capàs... de arruinarnos si jo no...

Barò R. Tu ja sabs què es lo que vull! No dich rès més.

Isabel. Y dirieu al meu marit...

Barò R. Què tu m'estimes; que t'he besat;

si, aquí mateix fa un moment! Si vols, ho sentiràs. Y què?

Isabel. (*Després d'un silenci.*) Està bé, Rocknitz; hi consento donchs.

Barò R. (*Dressantse triomfant.*) Ah! espera que estiguem en nostre nou ambent! Ah! ja veuràs que es lo que sabré fer per tu!

Isabel. Y això, segons vostra opiniò, es obrar noblement y cara a cara?

Barò R. Quan no hi ha cap altre medi... Però ara a què ve això? Quan ell entri arreglarem en un moment la qüestió de l'administració. Posarem cada cosa en el seu lloch. L'ordre es lo mes essencial.

Isabel. Per favor, espereu fins demá.

Barò R. Per què, per què demà?

Isabel. Vos ho prego!

Barò R. Bé, bé, bé. Vull ser condescendent fins la debilitat (*Ab sobtada desconfiansa.*) Però si tu, Isabel, vols fer alguna temptativa, entretant, t'adverteixo que no't servirà de rès! Pensatho bé! Jo sabré trobarte a l'altra part de mon!

Isabel. Anèuvosen ara, feu l'obsequi!

Barò R. Però cal que li dongui la bona nit, altrament podría malpensar.

Isabel. Ja ho faré per vos. Demà'l veureu.

Barò R. (*Ab desconfiansa*) Sempre demà! Com vulguis, està bé! fins demà donchs! (*Desde la porta ab tendresa.*) Bona nit!

Isabel. Bona nit!

Rocknitz s'en vá.

ESCENA VIII

ISABEL *y* WIEDEMANN

Wiedemann. Els Rocknitz ja se n'han anat al llit?

Isabel. Estaven cansats y m'han encomanat de dirte que'ls dispensis.

Wiedemann. M'he fet esperar; però el doctor Orb m'entretenía y no se n'acabava de anar. Dugues, què volía dir Rocknitz ab alló? Semblava com si'ns volgués retreure ja el seu favor! Quasi m'ha fet por! Deixarnos tractar d'aquella manera! Fora gaire de millor si... Prou! A tu toca decidirte.

Isabel. (*Ab dolsor.*) Tingues paciencia fins demà, Jordi!

Wiedemann. Sí, si. que sigui com tu vulguis, estimada.

Riu fort com recordant alguna cosa.

Isabel. De què rius?

Wiedemann. De rès... totes les coses de aquest mon tenen el seu costat ridicol. Orb ha olorat alguna cosa del meu projecte de deixar l'escola y, tot acompanyantlo, m'ha comblat de bells elogis y fins, figúrat, m'ha donat esperanses d'un aument de sou! Ja, ja, cal ferse'l solicitat y l'indispensable pera fer carrera. May ho he sapigut fer.

Isabel. Donchs aixís, restaríes de bon grat aquí, en la teva colacació?

Wiedemann. (*Prenent un llibre del prestatge, suspirant.*) Deu meu, per mi, al capdevall..,

Isabel. (*Ab energía·*) No te n'aniràs, Jordi! hi has de restar!

Wiedemann. Y tu?... No, no, no; de cap manera!

S'assenta a l'escriptori.

Isabel. Vols treballar encara?

Wiedemann. No més per pochs minuts. Al matí no's pot anar a l'escola sense alguna preparació. (*Ab oculta amargor.*) Encara que per un futur administrador de la fortuna del senyor Baró, no fora molt decorós! llegiré al llit!

Isabel. Dorms bé allí a l'escola?

Wiedemann. Molt bé! gracies,

Isabel. Te n'hi vas desseguida?

Wiedemann. Sí.

Isabel. Fesme'l favor de deixar la clau sota la porta pera poder obrir de bon matí.

Wiedemann. Sí.

Isabel. Bona nit, Jordi.

Li dona la má.

Wiedemann. No m'agrada que passis tanta engunia per aquesta qüestió! Estàs pálida! Tot el vespre que t'ho he observat! Tot comensa a ser tant ben endresat! Tot indicava benestar a casa nostre! Es gayrebé un somni estar tant bé! A tu, ho dech tot; gracies, gracies. (*Vol besarla: Isabel recula bruscament.*) No vols ferme un petò?

Isabel. Oh, si!

Inclina'l cap sobre la má d' ell y hi posa rapidament els llavis.

Wiedemann. (*Retira la mà tot espantat.*) Però Isabel!

Isabel surt ràpidament.

ESCENA IX

DANGEL *y* WIEDEMANN

Wiedemann. (*La segueix primer ab la vista y plè d'emoció, després prén uns quants llibres sota'l bras*, y *va a apagar el llum, quan allà fora, al pati se senten uns passos que s' aturen davant de la casa; ell escolta y crida desde lo porta ab vidres*) Qui hi há?

Dangel. Soch jo, senyor mestre.

Wiedemann. Vos? Dangel! Què voleu? (*Dangel entra.*) Però avans. com ho haveu fet per entrar a dins del pati?

Dangel. He saltat per demunt de la tapia; senyor mestre.

Wiedemann. Però, amich meu, això no està bé... Quan se vol... Per què no haveu trucat?

Dangel. Ja ho volía fer... però he tingut por... Tinch de dirvos una cosa en secret, senyor rector.

Wiedemann. Ah, sí?... Dangel, escolteu, avans que'm digueu res... Rosa, la cuynera, es una noya bonica. Vos sou jove... No vuy haver vist rés... pero no feu may més aquestes coses a casa meva... per Deu!

Dangel. (*Consternat.*) Senyor mestre, no us ofengueu... En aquesta casa hi ha una persona que jo m'estimo; y es la vostre Lena.

Wiedemann. Dangel! Dangel! no se si tinch d'alegrarmen... Vos podríeu, tot amanyagantla, ferla infelís, per tota la vida... Y ningú te dret a fer infelis a la meva pobra criatura.

Dangel. Senyor mestre, tinch ja feta la meva resolució.

Wiedemann. Ara comprench els vostres

progectes... de ser mestre de cegos... Y ella ja'n sab alguna cosa? (*Dangel mou el cap.*) Be, Dangel... D'això se'n diu obrar com un cavaller.

Dangel. Però jo no he vingut per això... He vingut perqué... tinch por de que no hagi de passar alguna desgracia a casa vostra!

Wiedemann. Dangel! Parleu baix. (*Obra la porta del corredor, escolta enfora y torna al costat de Dangel*) Dieu.

Dangel. Mireu, senyor mestre, Elena avuy m'ha pregat de vigilar la senyora Isabel que li semblava tota cambiada, agitada!

Wiedemann. La meva dona? Ja, ja'n sé la rahó

Dangel. Però, senyor mestre, la vostre dona s'ha despedit de mí per sempre.

Wiedemann. S'ha despedit de vos? Per q ué de vos precisament?

Dangel. Perque ella sab, o més ben dit, ha endavinat el meu projecte y m'ha recomanat que protegís la senyoreta Elena pel cás que ella ja no fos aquí.

Wiedemann. (*Dressantse ab un geste mut, la seva fesonomía es devinguda inmòvil com una pedra.*) No os ha dit res més?

Dangel. No; però he cregut que faría bé d' avisarvos.

Wiedemann. Bé, y qué?

Dangel. Y què? si pogués gosar dir el meu parer, malgrat sigui jo poch pràctich de la vida, diría qu'ella tenía l'intenció...

Wiedemann. De fugir de casa?

Dangel. Sí.

Wiedemann. (*Torna a caure a la cadira y*

s'amaga la cara ab les dugues mans com reflexionant.) Es possible això!

Dangel. Senyor mestre! senyor mestre!

Wiedemann. Y aquesta mateixa nit, no es veritat?

Dangel. Això no ho puch saber.

Wiedemann. Per lo que pugui ser, passaré la nit aquí. Per'quí tindrà de passar a la forsa... si ella... Què's veu de lluny la claror de la llàntia? (*Dangel fa un gest per indicar que no ho comprén*) Vull dir desde casa mateix...

Dangel. Me sembla que sí.

Wiedemann. Així tancaré... Gracies, Dangel. Aquí teniu la clau de la portella... la podeu deixar oberta.

Dangel. No fora millor?...

Wiedemann. Si se'n vol anar, té de trovar el camí lliure. Bona nit, Dangel.

Dangel. Bona nit, senyor mestre.

Se'n va.

ESCENA ULTIMA

WIEDEMANN, *després* ISABEL

Wiedemann tanca'ls porticons de la finestra, y tira la cortina de la porta de vidres; escolta a la porta del corredor, y tapa el forat de la clau ab el seu mocador. S'asseu a l'escriptori y s'esforsa a llegir però l'excitació li priva. Se sent una lleugera remor a l'habitació del costat; ell s'aixeca de sopte, y gira la cara cap a l'altra banda escoltant;

s'obra la porta, se sent un crit débil y la porta's torna a tancar.

Wiedemann. Hi ha encara algú despert?

Isabel. *(Entrant al sentir aquestes paraules, tota torvada, ab una mantellina fosca al cap.)* Soch jo, Jordi!

Wiedemann. En aquest'hora vols sortir?

Isabel. (*Tota tremolosa.*) Sí, volía anar fins al riu... a veure si hi ha peixos dins del cubell. Els Rooknitz no se n'aniràn demà avans d'esmorsar.

Vacilant.

Wiedemann. Sentat, Isabel; en prou feines te pots tenir dreta!

Isabel. (*Prova de sostenirse.*) No, no, estich molt bé.

Wiedemann. Séntat! El día ha estat molt agitat per tu; ja t'hi acompanyaré després.

La condueix al silló sobre'l que ella s'hi deixa caure.

Isabel. Però no volíes anar a dormir desseguida?

Wiedemann. Sí, però he trobat un trevall que tinch d'acabar.

Isabel. Quin trevall?

Wiedemann. Rés d'importancia, Isabel!...

Isabel. Què?

Wiedemann. Isabel, si tot s'ha acabat entre nosaltres dos, no tens necessitat de fugir de cosa de nit com una criminal.

Isabel. Com saps tu que jo?...

Wiedemann. Realment jo no se rés... rés sino lo que tu has dit a Dangel... Peró ja que'ns trovém aquí cara a cara per darrera vegada, no volguém representar una come-

dia. Jo no't vull entretenir; la porta es ja oberta.

Isabel. (*Per un moment desconcertada, després decidida.*) Així, adeu!

Volent sortir depressa.

Wiedemann. Isabel!

Isabel. Què vols de mí?

Wiedemann. Veig que no tens res més per dirme, y tens rahó; què'm podríes dir? Ara tu seguiràs el teu camí.,. Ahont? Ni menys goso a demanartho. No m'has fet més que bé, mentres que jo he destruit la teva existencia!

Isabel. Com pots dir això, Jordi?... Vas venir a demanar la meva má, en una hora trista per mí, y jo't vaig dir que sí. En un altre moment, admeto que t'hauría dit que no. Però, en fi, va ser ab la meva expontànea voluntat! Quan un se trova ab perill de anegarse, s'arrapa al bras salvador! Llavors vaig fugir de la mateixa persona de la que fujo avuy!

Wiedemann. (*Barbotejant*) No't comprench!

Isabel. (*Simplement sense cap gesto.*) Qui dorm aquí sobre?

Wiedemann. (*Prorrompent de sobte.*) Isabel! (*Refrenantse casi al instant y sense veu.*) Has estat la seva amiga?

Isabel. Sí així hagués estat, no fora aquí! No 's renuncia a la propia dignitat!

Wiedemann. En aquest càs penso que aquesta casa es la millor protecció que tú puguis tenir.

Isabel. Ho era, Jordi! Ho ha estat fins avuy! Però la casa teva m'ha guardat malament! Li he llensat els brassos al coll dins de

casa teva, aquí justament. (*Wiedemann, vol anar contra d'ella, però cau assentat ab un geste mut sobre una cadira. Després d'una pausa.*) No l'he buscada jo aquesta entrevista, Jordi! No he volgut ferte mal. Al contrari! No hauría pogut pagar el meu silenci a un preu més car! Ja que demà m'hauríes trobat.... y ab .això tot se salvava!

Wiedemann. Isabel, què volies fer? Deu meu! gracies d'haver estat despert!

Isabel. No donguém gracies a Deu! No tenim cap rahò de ferho. Si al menys ens hagués creat durs o egoistes, llavors si que fora cosa fàcil el separarnos. Però nosaltres? Ah Jordi estimat! Nosaltres no'ns hem dit may una paraula dura. De tú no he rebut altra cosa que fineses y atencions! Erem destinats a ser felissos y si no ho havem pogut arrivar a ser, nosaltres en tenim la culpa!

Wiedemann. Nosaltres?

Isabel. La teva joventut ja havía passat, la meva encara no! Tot era en mí febre de viure! Me sentía tota plena de desitjos! (*A mitja veu com parlant a si mateixa.*) Oh! quantes coses m'imaginava de la vida! Y llavors varen venir les llargues vetlles de hivern durant les quals tot somniant, mirava la làmpara; y les nits d'estiu quan el lliri floreix davant la porta! Ah! Jordi! Y 'm deya entre mí: Allà fora hi ha el mon, la vida, la felicitat; y jo estich aquí sentada *apedassant.*

Wiedemann. Tots els que s'escullen la seva sort, tenen de atravessar un period o semblant. Tothom té dins seu un infern d'esperanses y de desitjos.

Isabel. Pero tot lo que vaig esperar y desit-

se refería sempre a n'aquest home que dorm aquí assobre. Era bogería! Prou que ho savía; però precisament va ser per això que m'hi vaig aficionar! Y tinch de confessarte un'altra cosa, Jordi! Si fins avuy he viscut en mitg de vosaltres, ho he pogut conseguir unicament per qué aquest sol desitg m'hi mantenía! Ara llensam de casa, si vols!

Wiedemann. (*Després d'una pausa, ofés però ab calma.*) Tu ets la mestressa aquí. Quédat o vesten com millor te plagui.

Isabel. Però digam el menys una paraula dura! Tanta bontat!... Ningú d'aquest mon es capàs de soportarla!

Wiedemann. Hont vols anar? Tens algun projecte? (*Isabel nega ab el cap.*) Però què intenta ell?

Isabel. Pots suposarho; y si t'havía ofert l'ocasió de deixar l'escola, ara pots compendre'l per qué! (*Wiedemann resta estabornit.*) Ah! Ara'l conech! Ara comprench a quí havía consagrat els meus millors sentiments! Estigues tranquil, Jordi may vos hauría venut.

Ab un somrís ple de dolor.

Wiedemann. Era per això, Isabel, que aquesta nit tu volies?...

Isabel. Aquesta nit o un'altra vegada!... Estich massa abatuda per tornarho a intentar! Tant se val!

Wiedemann. (*Després d'una pausa.*) Isabel!

Isabel. Què vols, Jordi?

Wiedemann. Vols quedarte ab nosaltres?

Isabel. Com podría viure entre vosaltres ab aquesta tara en la meva ànima? Com mi-

rarte més els ulls? Y tu, després de tot lo que t'he dit, podràs ofegar el teu dolor?

Wiedemann. ¡Ah! Que l'ofegui o no l'ofegui, res hi fa! Però'ls nens! La pobreta Lena?

Isabel. No'm recordis la Lena! No'm fassis tant dificultós tot lo qu'he decidit!

Wiedemann. Ja que has parlat d'una tara, Isabel, creyent que tenies de tremolar devant de mí, tinch de confessarte una cosa que m'ha tormentat sempre'l cor! Quan aquella nit té vaig trobar tant desconsolada en el parch, jo'm vaig creu que tú havíes estat traida, enganyada per algú. Heutaquí perque sempre he dit que t'havía robat. Però, ab tot y que això m'hagi fet sufrir horriblement t'ho he donat may a coneixer? T'havía perdonat una caiguda, y vols que ara no't perdoni un pecat de pensament? Creus encara que no pots mirarme als ulls?

Isabel. Jordi! Jordi!

Amaga la cara en el seu bràs.

Wiedemann. (*Acariciantli'ls cabells.*) No puch oferirte joventut jo, però també a tú te passaràn els anys insensiblement! Els desitjos s'encalmaràn. Els anhels s'endormiscaràn! Y quí sab si algún día té de venir la felicitat al nostre vell recó? Vols? vols? (*Isabel plorant afirma repetidament ab el cap.*) Ara vesten a dormir, nena meva, vesten a dormir. Demà al dematí la nostra casa serà pura! Ja ho arreglaré jo! Per què 'm mires així?

Isabel. Me sembla veuret avuy per la primera vegada!

TELÓ

Preu: 2 Ptes.